

Model [Uittreedregeling/Uittreedplan] Gemeenschappelijke Regeling [naam RHC]

1. Inleiding

Het rijk treedt uit de gemeenschappelijke regeling [naam RHC] (zie bijlage 1). Doel van deze uittreedregeling / dit uittreedplan] is het vastleggen van de voorwaarden en gevolgen van deze uittreding, om een ordentelijke afwikkeling te waarborgen.

Belangrijk gegeven is dat het rijk en [naam RHC] ook na de uittreding van het rijk nauw blijven samenwerken, binnen de kaders van de Archiefwet 20..

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zal de taken en bevoegdheden voor (digitale kopieën van) analoge rijksarchieven in de provincie [naam provincie] via een delegatiebesluit aan [naam RHC] overdragen (zie bijlage 2).

De financiële middelen die daarvoor beschikbaar zijn, worden middels een specifieke uitkering als lumpsum aan [naam RHC] uitgekeerd. Die uitkering zal gebaseerd zijn op de 'Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief' (zie bijlage 3) en toegekend worden via een jaarlijkse en ambtshalve beschikking (zie bijlage 4). De hoogte van deze uitkering wordt gebaseerd op de structurele bijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het laatste jaar van deelname aan de gemeenschappelijke regeling.

Tot slot wordt de samenwerking tussen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het Nationaal Archief en de RHC's verankerd, verbreed en verdiept door twee bestuursconvenanten: het 'Bestuursconvenant duurzame samenwerking ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en de Regionale Historische Centra' van 1 februari 2024 (zie bijlage 5) en het 'Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra' (zie bijlage 6).

2. Juridische grondslag en besluitvorming

[Deze uittreedregeling / Dit uittreedplan] is opgesteld naar aanleiding van het besluit van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van [datum], [referentie] tot uittreding uit de gemeenschappelijke regeling [naam RHC], conform artikel [nummers] van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en artikel [nummer] van de regeling van [naam RHC] van [datum].

De uittreding van het rijk treedt in werking per 1 januari 2027, met inachtneming van de opzegtermijn van [zes maanden/een jaar] zoals bepaald in artikel [nummer] de gemeenschappelijke regeling van [naam RHC].

De overige deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling [naam RHC] zijn hierover op [datum] geïnformeerd.

[Deze uittreedregeling / Dit uittreedplan] is op [datum] voor vaststelling voorgelegd aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling [naam RHC].

3. Personele gevolgen

De uittreding van het rijk heeft geen personele gevolgen voor [naam RHC] wegens de hoger vermelde voortzetting van de samenwerking tussen het rijk en [naam RHC].

4. Organisatorische gevolgen

De uittreding van het rijk heeft geen organisatorische gevolgen voor [naam RHC] wegens de hoger vermelde voortzetting van de samenwerking tussen het rijk en [naam RHC].

5. Juridische gevolgen

[naam RHC] wijzigt op het tijdstip van uittreding van het rijk diens gemeenschappelijke regeling, waarbij alle verwijzingen naar deelname van het rijk geschrapt worden.

De uittreding van het rijk heeft voor het overige geen juridische gevolgen voor [naam RHC] wegens de hoger vermelde voortzetting van de samenwerking tussen het Rijk en [naam RHC]. Dat geldt ook voor het behoud van een aanbestedingsvrije relatie, zowel met het rijk als met de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling.¹ Mocht zich toch een omstandigheid voordoen waarin deze redenering in rechte getoetst zal worden, dan zal het rijk het betreffende RHC ondersteunen door proceskosten die worden gemaakt - in verband met een rechterlijke procedure omtrent de toepasselijkheid van de aanbestedingsuitzondering ex art. 2.24b Aanbestedingswet 2012 - te vergoeden voor zover deze raken aan archieftaken.² Over de gevolgen van een eventuele rechterlijke uitspraak zal OCW te zijner tijd in gesprek gaan met het RHC om gezamenlijk de consequenties te wegen.

6. Financiële gevolgen

6.1 Uittreedsom

De uittreedsom voor het Rijk is gebaseerd op een gedetailleerde berekening op basis van directe schade aan het samenwerkingsverband als gevolg van de uittreding. Deze berekening houdt rekening met de feiten en omstandigheden die bekend zijn op het moment dat het rijk definitief uittreedt.

Het rijk vergoedt de volgende frictiekosten³ van [naam RHC]⁴:

- De kosten voor de gemaakte management team uren, voor een forfaitair bedrag van € 50.000.
- De kosten voor advies en aanverwante uitgaven op factuurbasis in de periode tot en met [datum] die beantwoorden aan een aantal beginselen⁵, voor een totaalbedrag van € [bedrag]. Zie ook de hierbij als bijlage gevoegde overzichten en bewijsstukken (zie bijlage 7). Facturen voor kosten in de periode van [datum] tot en met [datum] zullen op basis van diezelfde beginselen eveneens vergoed worden.
- [Enkel voor Drents Archief en Het Flevolands Archief:
De kosten als gevolg van een wijziging in hun CAO, voor een totaalbedrag van € [bedrag].
Zie ook de hierbij als bijlage gevoegde stukken (zie bijlage x)]

---

¹ Brief van de Directeur-generaal Cultuur en Media van 29 juli 2025 omtrent het beheer archiefcollecties na uittreding Rijk uit gemeenschappelijke regelingen: analyse aanbestedingsvrije relatie.

² Dit zijn de taken die voortvloeien uit de Archiefwet

³ Dit zijn de incidentele kosten die gemaakt worden als gevolg van de uittreding en die direct verband houden met de overgangperiode en de herstructurering vanwege de uittreding.

⁴ Brief van de directeur Media en Creatieve Industrie van 16 september 2024.

⁵ Memo van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 30 juni 2025 - beoordeling factuurkosten in verband met uittreding Rijk uit gemeenschappelijke regelingen RHC's - uitgangspunten ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Het rijk vergoedt geen desintegratiekosten⁶ wegens de hoger vermelde voortzetting van de samenwerking tussen het rijk en [naam RHC].

6.2 Transitiemiddelen

Het rijk heeft naast de uittreedsom in of vanaf 2022 de volgende eenmalige middelen verstrekt aan [naam RHC] voor de facilitering van de digitale transitie omdat [naam RHC] na 1 januari 2024 geen gebruik meer kon maken van de e-depotvoorziening van het Nationaal Archief⁷:

- Middelen voor een gezamenlijke ontwikkeling van (e-)producten en (e-)diensten voor [naam RHC] en de overige 10 RHC's samen, voor een eenmalig totaalbedrag van € 100.000.
- Middelen voor aanloopkosten e-depot, voor een eenmalig totaalbedrag van € 100.000.
- Middelen voor een zogeheten kenniscomponent op het terrein van informatie, archief en digitalisering, voor een vast (niet-geïndexeerd) totaalbedrag van € 50.000 per jaar, dit gedurende vijf jaar.

6.3 Verdeling van vermogen

Het rijk vraagt geen verdeling van het vermogen van [naam RHC] op het tijdstip van uittreding, noch de teruggave van diens aandeel in dat vermogen wegens de hoger vermelde voortzetting van de samenwerking tussen het rijk en [naam RHC]. Dit zolang het via de hoger genoemde delegatie beroep blijft doen op [naam RHC].

[6.x Eventuele andere, voor één RHC specifieke afspraken]

[Tekst]

7. Slotbepalingen

Deze uittreedregeling treedt in werking op [datum].

Wijzigingen in deze regeling kunnen slechts plaatsvinden met instemming van alle betrokken partijen.

---

⁶ Dit zijn de (overhead)kosten die gemaakt worden door [naam RHC], nadat de uittreding heeft plaatsgevonden. Denk aan het terugschalen van overtollige capaciteit in personeel en middelen.

⁷ Brief van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media van 15 december 2021.

Bijlagen

1. Uittreedbesluit (Staatscourant [jaar], [nummer])

2. Delegatiebesluit

3. Regeling specifieke uitkering

4. Model beschikking specifieke uitkering

5. Bestuursconvenant duurzame samenwerking ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en de Regionale Historische Centra van 1 februari 2024 (Staatscourant 2024, 6919)

6. Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra

7. Overzicht en bewijsstukken kosten op factuurbasis

CONCEPT

Besluit van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van [datum], nr. [nummer], houdende overdracht van taken en bevoegdheden van de minister en de rijksarchivaris op grond van artikel 3.1 van de Archiefwet 20.. aan het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke regeling [naam gemeenschappelijke regeling]

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 3.1, eerste en tweede lid, van de Archiefwet 20..;

Besluit:

Artikel 1. Overdracht van taken en bevoegdheden minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

1. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4.1, eerste lid, van de Archiefwet 20.., ten aanzien van de in het tweede lid genoemde documenten worden overgedragen aan het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam Gemeenschappelijke regeling [naam].
2. De overdracht, bedoeld in het eerste lid, heeft betrekking op de volgende documenten:
  - a. analoge documenten van verantwoordelijke overheidsorganen waarvan de functies zich niet over het gehele Rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt, en die in de provincie [naam provincie] gevestigd zijn of zijn geweest;
  - b. voor zover van toepassing analoge documenten van de volgende verantwoordelijke overheidsorganen, waarvan de functies zich over het gehele Rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt, en die in die provincie [naam provincie] gevestigd zijn of zijn geweest:
    - 1°. inrichtingen voor strafrechtstoepassing;
    - 2°. justitiële jeugdinstellingen;
    - 3°. instellingen van wetenschappelijk onderzoek, waaronder mede begrepen instellingen van praktijkonderzoek, met uitzondering van de Koninklijke Bibliotheek, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, het Centraal Planbureau, het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Sociaal en Cultureel Planbureau, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne en het Nederlands Instituut te Rome;
    - 4°. universiteiten en hogescholen
    - 5°. erkende stamboekverenigingen
    - 6°. keurings- en controle-instellingen ingevolge de Zaaizaad- en Plantgoedwet en de Landbouwkwaliteitswet;
    - 7°. personen en instellingen die op grond van artikel 78 jo 84 van de Wegenverkeerswet 1994 gerechtigd zijn tot het afgeven van keuringsrapporten;
    - 8°. instellingen die op grond van artikel 7a, eerste lid, van de Warenwet door Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, dan wel Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn aangewezen als bevoegd tot het uitvoeren van daartoe aangewezen werkzaamheden in

voor technische voortbrengselen voorgeschreven keurings- en beoordelingsprocedures;

- c. analoge documenten van privaatrechtelijke rechtspersonen of natuurlijke personen, die conform een overeenkomst of uit anderen hoofde voor blijvende bewaring bij het Nationaal Archief zijn komen te berusten, en die in overleg met de rijksarchivaris door het openbaar lichaam Gemeenschappelijke regeling [naam] worden beheerd; en
- d. analoge dubbel en afschriften van akten van de burgerlijke stand, alsmede de daaraan later toegevoegde vermeldingen en de dubbel van de tienjaarlijkse klappers die zijn opgemaakt door of op aanwijzing van de in provincie [naam provincie] gevestigde of gevestigd geweest zijnde ambtenaren van de burgerlijke stand.

Artikel 2. Overdracht van taken en bevoegdheden rijksarchivaris

De taken en bevoegdheden van de rijksarchivaris, bedoeld in de artikelen 6.1, derde lid, 7.1, vijfde lid, 8.2, 8.3, 8.4, eerste, tweede en vierde lid, 8.5, 8.6, 8.7 eerste en vierde lid en 9.3 van de Archiefwet 20..., ten aanzien van de in artikel 1, tweede lid, genoemde documenten, worden overgedragen aan de persoon die daartoe, met inachtneming van artikel 3.1, tweede lid, van de Archiefwet 20., door het bestuur van [naam RHC] is aangewezen. Op deze persoon is artikel 6.3, vierde lid, van de Archiefwet 20.. van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van [datum].

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

PM

TOELICHTING

Inleiding

Wegens de digitalisering van overheid en samenleving wordt de Archiefwet 1995 gemoderniseerd en vervangen door de Archiefwet 20... De Archiefwet 20.. treedt in werking met ingang van [PM datum]. Diezelfde digitalisering heeft ook gevolgen voor de rijksarchieven in de verschillende provincies, die in beheer zijn bij de Regionaal Historische Centra (RHC's).¹

De digitale archieven van in de provincie gevestigde organen van het Rijk of van de overheidsorganen, waarvan de functies zich niet over het gehele rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt, worden feitelijk overgebracht naar het centrale e-depot van het Nationaal Archief. De Archiefwet 20.. voorziet bijgevolg één Nationaal Archief als de archiefdienst voor de bewaring van blijvend te bewaren documenten van de centrale overheid, waarbij de rijksarchivaris met het beheer is belast. Echter, voor (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven is het kabinet van oordeel dat de samenwerking met de RHC's voortgezet moet worden. Dit alles vraagt een andere en aangepaste bestuurlijke samenwerking. De Staat treedt daarom uit de gemeenschappelijke regelingen van de RHC's. In de Archiefwet 20.. is vanwege de uittreding de mogelijkheid gecreëerd om aan de RHC's bepaalde taken en bevoegdheden over te dragen voor nader te omschrijven rijksarchief. Dit betreft de analoge rijkscollecties die nu reeds in beheer zijn bij de RHC's. De financiële middelen die daarvoor nodig zijn worden op grond van artikel 3.2 van de Archiefwet 20.. middels een specifieke uitkering aan de RHC's uitgekeerd. De rijkscollectie die in de provincie is opgebouwd blijft zo in samenhang met de archieven van andere overheden uit de regio toegankelijk. Dit biedt bovendien een stevige basis voor de RHC's om de organisatie in stand te houden en verder te ontwikkelen, samen met hun deelnemers en partners.

Met het vaststellen van dit delegatiebesluit is na de uittreding van het Rijk helder geborgd welke taken en bevoegdheden overgedragen zijn voor het rijksarchief.

Het delegatiebesluit

Op basis van artikel 3.1, van de Archiefwet 20.., kan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn taken en bevoegdheden, en die van de rijksarchivaris, die voortvloeien uit zijn verantwoordelijkheid voor documenten die zijn overgebracht naar het Nationaal Archief, overdragen aan het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling en de persoon die, op basis van zijn kennis en deskundigheid inzake de archivalie, door datzelfde bestuur is aangewezen.

Dit vindt plaats via een delegatiebesluit. Via dit besluit bepaalt de minister binnen welke grenzen en het RHC taken en bevoegdheden mag uitvoeren voor het rijksarchief. In het besluit worden de specifieke onderdelen benoemd waarop overdracht van toepassing is. Het RHC mag die onderdelen uitvoeren. De minister en rijksarchivaris mogen de overgedragen taken niet meer uitvoeren, maar behouden wel hun kaderstellende en controlerende taak. Op grond van de artikel 3.1, tweede lid van de Archiefwet 20.. en artikel 10:16 van de Algemene wet bestuursrecht kunnen beleidsregels worden vastgesteld door de minister en de rijksarchivaris ten aanzien van de overgedragen taken en bevoegdheden. De minister heeft tevens het recht om – met inachtneming van het bepaalde in artikel 3.3 van de Archiefwet 20.. – het delegatiebesluit aan te passen, in te trekken. In gevallen die niet specifiek benoemd zijn in het delegatiebesluit, is geen

---

¹ Dit is enkel anders voor de rijksarchieven in de provincie Zuid-Holland, die in beheer zijn bij het Nationaal Archief.

sprake van overdracht. In die gevallen blijven de taken en bevoegdheden voor het rijksarchief bij de minister en rijksarchivaris.

Afbakening rijksarchief

Voor het definiëren van wat er onder het rijksarchief valt wordt aangesloten op de formulering van 'archiefbescheiden van het rijk', artikel 26, lid 2 van de Archiefwet 1995. Dit zijn dus de documenten van de in die provincie gevestigde organen van het rijk, waarvan de functies zich niet over het gehele Rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt. Dit is inclusief de bij een eerder besluit² bepaalde uitzonderingen van archiefbescheiden van overheidsorganen, waarvan de functies wél zich over het gehele Rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt. Ook voor dubbelen en afschriften van akten van de burgerlijke stand wordt de lijn van dit eerder besluit gevolgd.

Voorts kunnen ook analoge documenten van privaatrechtelijke rechtspersonen³ of natuurlijke personen onderdeel vormen van het rijksarchief dat door de RHC's zal worden beheerd. Voorwaarde hiervoor is dat het gaat om documenten die conform een overeenkomst of uit anderen hoofde blijvend door het Nationaal Archief worden bewaard (met andere woorden: deel uitmaken van het rijksarchief), en die in overleg met de rijksarchivaris door het openbaar lichaam Gemeenschappelijke regeling [naam] worden beheerd. Die laatste mogelijkheid wordt expliciet voorzien omdat RHC's soms al decennia lang 'verweesde' documenten beheren, die vanouds worden beschouwd als opgenomen in de betreffende voormalige rijksarchiefbewaarplaats. Tot slot is het van belang te vermelden dat het rijksarchief bij de RHC's, in lijn met een bestuursconvenant⁴, ook digitale kopieën van analoge documenten omvat, die gerealiseerd zijn met middelen van en conform de kwaliteitseisen van het Rijk.

Toelichting over te dragen taken en bevoegdheden

Middels dit delegatiebesluit worden zowel taken en bevoegdheden van de minister als van de rijksarchivaris overgedragen.

Aan het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam Gemeenschappelijke regeling [naam GR] worden ten aanzien van het rijksarchief bij het RHC de volgende taken en bevoegdheden van de Minister overgedragen:

- De verantwoordelijkheid voor het treffen van passende maatregelen voor de duurzame toegankelijkheid voor deze documenten (art. 4.1, eerste lid, van de Archiefwet 20..).

Let wel, dit besluit betekent niet dat de bevoegdheid van de Minister om bij ministeriële regeling nadere regels te stellen wordt overgedragen. Het leidt evenmin tot eigendomsoverdracht van de desbetreffende documenten.

Aan de persoon die onder de verantwoordelijkheid van het openbaar lichaam Gemeenschappelijke Regeling [naam GR] werkzaam is, worden ten aanzien van het rijksarchief bij het RHC de volgende taken en bevoegdheden van de rijksarchivaris overgedragen:

- Het beheer van de documenten (artikel 6.1, derde lid, van de Archiefwet 20..);

---

² [Besluit aanwijzing overheidsorganen waarvan archiefbescheiden dienen te worden bewaard in de rijksarchiefbewaarplaats in de hoofdplaats van de provincie, waarin deze overheidsorganen gevestigd zijn of zijn geweest - BWBR0012449.](#)

³ Privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen een publieke taak hebben of met openbaar gezag bekleed zijn. Documenten die door deze rechtspersonen zijn opgemaakt of ontvangen en naar hun aard verband houden met deze publieke taak of dit openbaar gezag, worden aangemerkt als documenten van de Staat.

⁴ Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra van [PM Datum].

- Het uit eigen beweging publiceren van kopieën, afschriften, uittreksels of bewerkingen van de openbare documenten die blijvend door het RHC worden bewaard (art. 7.1 lid 5, van de Archiefwet 20..);
- Het verlenen of weigeren van toegang tot openbare documenten (art. 8.2 van de Archiefwet 20..);
- Het onder voorwaarden verlenen van toegang tot beperkt openbare documenten, zo nodig na besluit betrokken verantwoordelijk overheidsorgaan (art. 8.3 van de Archiefwet 20..);
- Het verstrekken van informatie in andere vorm (art. 8.4, lid 1, 2 en 4, van de Archiefwet 20..). De bevoegdheid om naar aanleiding van een of meerdere verzoeken informatie uit beperkt openbare documenten voor eenieder openbaar te maken wordt niet gedelegeerd;
- Het onder voorwaarden voor een bepaalde tijd uitlenen van documenten aan een verzoeker (art. 8.5 van de Archiefwet 20..);
- Het verlenen van toegang tot of voor een bepaalde tijd uitlenen van documenten aan het verantwoordelijke overheidsorgaan. Als de toestand van de documenten zich naar het oordeel van de archivaris hiertegen verzet, stelt deze zo mogelijk een kopie ter beschikking (art. 8.6 van de Archiefwet 20..);
- Het aangeven van de wijze voor een verzoek om toegang of uitlening van documenten, waarbij voor beperkt openbare documenten nadere eisen kunnen worden gesteld en/of nadere specificering worden gevraagd (art. 8.7, lid 1 en 4, van de Archiefwet 20..); en
- Het afgeven van afschriften van de bij het RHC berustende authentieke akten (art. 9.3 van de Archiefwet 20..).

Deze persoon wordt aangewezen wegens zijn kennis en deskundigheid inzake de archivalie, overeenkomstig artikel 6.3, vierde lid, van de Archiefwet 20.. Het algemeen bestuur heeft de mogelijkheid om tevens een plaatsvervanger aan te wijzen. Ook deze beschikt over de voornoemde kennis en deskundigheid.

De rijksarchivaris heeft de bevoegdheid om ten aanzien van zijn overgedragen taken en bevoegdheden beleidsregels vast te stellen.

Uitvoering

Dit besluit treedt in werking met ingang van ....

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

PM

Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van [datum], nr. WJZ/[nummer] (ID[nummer]), houdende regels voor het verstrekken van specifieke uitkeringen voor de uitoefening van de door de minister overgedragen taken en bevoegdheden tot beheer van rijksarchief (Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief)

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 3.2 van de Archiefwet 20..;

Besluit:

HOOFDSTUK 1. BEGRIPSPALINGEN VAN DE REGELING

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

minister: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

Regionaal Historisch Centrum: krachtens gemeenschappelijke regeling ingesteld openbaar lichaam, genoemd in artikel 2, tweede lid.

HOOFDSTUK 2. SPECIEFIEKE UITKERING AAN REGIONAAL HISTORISCHE CENTRA

Artikel 2. Specifieke uitkering aan RHC's

1. De minister verstrekt specifieke uitkeringen aan de Regionaal Historische Centra ten behoeve van de uitoefening van de taken en bevoegdheden die de minister ingevolge artikel 3.1, eerste lid, van de Archiefwet 20.., aan het desbetreffende Regionaal Historisch Centrum heeft overgedragen.
2. De minister verstrekt jaarlijks de volgende uitkeringsbedragen aan de volgende Regionaal Historische Centra:

Regionaal Historisch Centrum	Bedrag specifieke uitkering ¹
Brabants Historisch Informatie Centrum	€ [PM bedrag]
Collectie Overijssel	€ [PM bedrag]
Drents Archief	€ [PM bedrag]
Gelders Archief	€ [PM bedrag]
Groninger Archieven	€ [PM bedrag]
Het Flevolands Archief	€ [PM bedrag]
Het Utrechts Archief	€ [PM bedrag]
Historisch Centrum Limburg	€ [PM bedrag]
Noord-Hollands Archief	€ [PM bedrag]
Tresoar	€ [PM bedrag]
Zeeuws Archief	€ [PM bedrag]

3. De minister verleent de specifieke uitkeringen jaarlijks ambtshalve voor 1 oktober, ten behoeve van de uitoefening in het daaropvolgende jaar van de taken en bevoegdheden, bedoeld in het eerste lid.

4. De minister kan de specifieke uitkering jaarlijks verhogen, rekening houdend met de ontwikkeling van de kosten in de arbeidsvoorwaarden of van de kosten in de ontwikkeling van het prijspeil.

---

¹ Prijspeil 2027.

5. Indien de specifieke uitkering met toepassing van het vierde lid wordt verhoogd, bepaalt de minister welk percentage van de specifieke uitkering wordt aangemerkt als loongevoelig onderscheidenlijk prijsgevoelig.
6. De minister verstrekt een voorschot van 100%, dat in vier gelijke delen per kwartaal wordt uitbetaald. De betalingen geschieden in de maanden januari, april, juli en oktober van het jaar waarop de specifieke uitkering betrekking heeft. De betaling van een jaarlijkse verhoging als bedoeld in vierde lid geschiedt afzonderlijk.

Artikel 3. Verplichtingen

Aan de specifieke uitkering zijn de volgende verplichtingen verbonden:

a. het Regionaal Historisch Centrum dient de volgende documenten op de hieronder aangegeven momenten in bij de minister:

1°. jaarlijks uiterlijk op 30 september, de vastgestelde begroting, bedoeld in artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, met betrekking tot het volgende kalenderjaar; en

2°. vierjaarlijks uiterlijk op 30 september, een meerjarenbeleidsplan.

b. het Regionaal Historisch Centrum werkt, onder meer door het verschaffen van de daartoe benodigde inlichtingen, gegevens en bescheiden, mee aan door of namens de minister ingesteld onderzoek en overleg dat erop is gericht de minister inlichtingen te verschaffen die van belang zijn voor de werking van deze regeling en de ontwikkeling van het door de minister te voeren archiefbeleid; en

c. het Regionaal Historisch Centrum informeert de minister onverwijld, schriftelijk en onder overlegging van de relevante stukken, indien:

1°. aannemelijk is geworden dat de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is verstrekt niet, niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht;

2°. aannemelijk is geworden dat niet, niet tijdig of niet geheel aan de verplichtingen die verbonden zijn aan de specifieke uitkering zal worden voldaan; of

3°. zich andere omstandigheden voordoen of zullen voordoen die van belang kunnen zijn voor een beslissing tot wijziging, intrekking of vaststelling van de specifieke uitkering.

Artikel 4. Tussentijdse verlaging specifieke uitkering

Indien één van de omstandigheden, bedoeld in artikel 3, onderdeel c, van toepassing is, kan de minister het besluit tot verlening van de specifieke uitkering tussentijds ambtshalve verlagen.

Artikel 5. Verantwoording

1. Het Regionaal Historisch Centrum legt verantwoording af over de specifieke uitkering onder toepassing van artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet. De minister bepaalt daartoe in de beschikking of de wijze van verantwoording door provincies, hetzij de wijze van verantwoording door gemeenten, ten aanzien van het Regionaal Historisch Centrum van toepassing is.

2. Artikel 58a van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6. Vaststelling

1. De minister stelt een specifieke uitkering vast binnen 22 weken na ontvangst van de verantwoording, bedoeld in artikel 5, eerste lid, over het jaar waarin de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is verleend zijn afgerond.

2. De minister kan er bij de vaststelling mee instemmen dat bij een positief resultaat de specifieke uitkering gedeeltelijk wordt aangewend voor de vorming van een reserve of voorziening.

3. De minister kan de specifieke uitkering op een lager bedrag vaststellen als:

a. de specifieke uitkering, na de eventuele vorming van de in het tweede lid bedoelde reserves, niet of niet volledig overeenkomstig het doel van deze regeling is besteed, of voor zover de rechtmatigheid van de besteding onzeker is; of

b. niet of niet volledig is voldaan aan de verplichtingen, bedoeld in artikel 3, of de verplichting tot verantwoording, bedoeld in artikel 5.

Artikel 7. Terugvordering verrekening

1. Indien een specifieke uitkering ingevolge artikel 4 tussentijds is verlaagd of ingevolge artikel 6, derde lid, op een lager bedrag is vastgesteld, kan de minister de onverschuldigd betaalde bedragen terugvorderen.
2. Terugvordering van een onverschuldigd bedrag als bedoeld in het eerste lid vindt niet plaats voor zover na de dag waarop de specifieke uitkering is vastgesteld, vijf jaren zijn verstreken.
3. De minister kan een terug te vorderen bedrag verrekenen met de nog uit te betalen voorschotten van de specifieke uitkering voor hetzelfde kalenderjaar of met de specifieke uitkering voor een daaropvolgend kalenderjaar.

HOOFDSTUK 3. SLOTBEPALINGEN

Artikel 8. Begrotingsvoorbehoud

1. Indien de minister op grond van deze regeling specifieke uitkeringen verstrekt ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld, worden de specifieke uitkeringen verstrekt onder de voorwaarde dat daartoe in de begroting voldoende middelen ter beschikking worden gesteld.
2. Artikel 4:34, derde tot en met vijfde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 9. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2027.

Artikel 10. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

PM

TOELICHTING

Algemeen

Inleiding

Wegens de digitalisering van overheid en samenleving wordt de Archiefwet 1995 gemoderniseerd en vervangen door de Archiefwet 20.. De Archiefwet 20.. treedt in werking met ingang van [PM datum]. Diezelfde digitalisering heeft ook gevolgen voor de rijksarchieven in de verschillende provincies, die in beheer zijn bij de Regionaal Historische Centra (RHC's).²

De digitale archieven van in de provincie gevestigde organen van het Rijk of van de overheidsorganen, waarvan de functies zich niet over het gehele rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt, worden feitelijk overgebracht naar het centrale e-depot van het Nationaal Archief. De Archiefwet 20.. voorziet bijgevolg één Nationaal Archief als de archiefdienst voor de bewaring van blijvend te bewaren documenten van de centrale overheid, waarbij de algemene rijksarchivaris met het beheer is belast. Echter, voor (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven is het kabinet van oordeel dat de samenwerking met de RHC's voortgezet moet worden.

Dit alles vraagt een andere en aangepaste bestuurlijke samenwerking. Wegens de centralisering van digitale rijksarchieven treedt de Staat uit de gemeenschappelijke regelingen van de RHC's. Wegens de voortzetting van de samenwerking voor (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven voorziet de Archiefwet 20.. expliciet in mogelijkheid om voortaan aan de RHC's bepaalde taken en bevoegdheden te delegeren voor nader te omschrijven rijksarchieven. Dit betreft dus de (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven in beheer bij de RHC's. De financiële middelen die daarvoor beschikbaar zijn worden conform diezelfde Archiefwet 20.. middels een specifieke uitkering als lumpsum aan de RHC's verstrekt.

Waarom overdracht van taken en bevoegdheden voor (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven aan de Regionaal Historische Centra

Om te beginnen vanuit het oogpunt van cultureel erfgoed. Het blijft van groot belang dat de rijksarchieven in de provincie ter plaatse kunnen worden geraadpleegd, op of in de buurt van de plek waar ze zijn ontstaan. Deze documenten hebben vaak een sterk verband met de regionale geschiedenis, wat een breed publiek aanspreekt. Bovendien zijn beperkt toegankelijke archieven doorgaans alleen lokaal in te zien, net als kostbare en kwetsbare archiefstukken. De digitale voorzieningen van de RHC's zijn ook geschikt voor de opslag, het beheer en de terbeschikkingstelling van digitale kopieën van papieren en andere analoge rijksarchieven. Een laatste voordeel is dat deze archieven van het Rijk zo in samenhang met de archieven van andere overheden uit dezelfde regio toegankelijk zijn en blijven. Dit alles pleit voor het behoud van het RHC als (gevestigd) centrum van regionale historie en cultuurgeschiedenis. Bovendien zullen de RHC's via het beheer van deze rijksarchieven ook een belangrijke rol blijven spelen voor de andere belangen die in de Archiefwet 20.. genoemd worden: verantwoording van overheidshandelen, kennisneming van en de uitoefening van rechten en plichten en onderzoek.

Uitgangspunten voor de hoogte van de specifieke uitkeringen

De hoogte van de specifieke uitkering is gelijk aan de bijdrage van het Rijk als deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling van een RHC in het laatste jaar voor de uittreding van het Rijk uit genoemde gemeenschappelijke regeling, met inbegrip van een eventuele loon- en prijsbijstelling over dat jaar. De specifieke uitkering kan voorts jaarlijks verhoogd worden in verband met loon- en prijsbijstellingen. Uit artikel 3.2 van de Archiefwet 20.. vloeit voort dat de minister verplicht is om aan een RHC een specifieke uitkering te verstrekken die adequaat is voor de uitvoering van de taken en bevoegdheden die de minister aan het RHC heeft overgedragen. Een verlaging van de specifieke uitkering kan enkel plaatsvinden door wijziging van deze regeling, waarbij de minister samen met het desbetreffende RHC zal moeten borgen dat de gedelegeerde taken en bevoegdheden nog uitgevoerd kunnen worden.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Bij het vormgeven van de regeling is uitgebreid aandacht besteed aan de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Daarnaast zijn RHC's betrokken geweest bij de voorbereiding. Hun suggesties zijn beoordeeld en verwerkt in de regeling.

---

² Dit is enkel anders voor de rijksarchieven in de provincie Zuid-Holland, die in beheer zijn bij het Nationaal Archief.

Internetconsultatie

Er is afgezien van een internetconsultatie. Alle direct betrokken partijen, te weten de RHC's, zijn bij de totstandkoming van de regeling betrokken.

Regeldruk

Op grond van deze regeling worden specifieke uitkeringen verstrekt aan de RHC's. De RHC's zijn openbare lichamen in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Deze regeling leidt derhalve niet tot regeldruk voor burgers, bedrijven of professionals.

Bij de uitwerking van deze regeling is getracht de uitvoeringslasten voor de RHC's zo beperkt mogelijk te houden. Zo is ervoor gekozen de specifieke uitkeringen jaarlijks ambtshalve toe te kennen, en sluit de wijze van verantwoording aan bij de gebruikelijke wijze van verantwoorden via de sisa-systematiek. Tot slot vervangt de specifieke uitkering de vroegere bijdrage van het Rijk aan de gemeenschappelijke regeling en de bijhorende bredere sturing en verantwoording.

Artikelsgewijs

Artikel 1

Artikel 1 bevat de begripsbepalingen. Met het begrip 'Regionaal Historisch Centrum' wordt specifiek verwezen naar de krachtens gemeenschappelijke regelingen ingestelde openbare lichamen, die zijn genoemd in artikel 2, tweede lid, van deze regeling. Met dit begrip worden in deze regeling kortom uitsluitend de elf genoemde RHC's bedoeld.

Artikel 2

Artikel 2 regelt de verstrekking van de specifieke uitkeringen aan de RHC's. De minister verstrekt jaarlijks een specifieke uitkering aan de in het tweede lid genoemde RHC's voor het beheer van rijksarchieven. Deze dekt ook de bijhorende kosten voor de inzet van medewerkers en voor de huisvesting. De bedragen van de specifieke uitkeringen zijn per RHC eveneens in het tweede lid gespecificeerd. De minister verstrekt de specifieke uitkeringen op grond van het derde lid jaarlijks ambtshalve voor 1 oktober. Omdat de verstrekking van de specifieke uitkeringen ambtshalve plaatsvindt, hoeven de RHC's geen jaarlijkse aanvragen in te dienen.

De jaarlijkse verstrekking van de specifieke uitkering, doet niet af aan het feit dat de specifieke uitkering een structureel karakter heeft. Op grond van artikel 3.2, eerste lid, van de wet is de minister immers verplicht om een specifieke uitkering te verstrekken voor de uitvoering van de taken die de minister op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Archiefwet 20.. aan de RHC's heeft overgedragen. Deze taakoverdracht is in beginsel voor onbepaalde tijd, en kan uitsluitend in een aantal specifieke gevallen – opgenomen in artikel 3.3, eerste lid, van de wet – worden ingetrokken.

Het vierde lid maakt mogelijk dat de specifieke uitkering tussentijds wordt verhoogd in verband met een loon- en prijsbijstelling. Op grond van het vijfde lid geeft de minister daarbij aan welk percentage van de specifieke uitkering wordt aangemerkt als loongevoelig, onderscheidenlijk prijsgevoelig. Deze kenmerking heeft geen consequenties voor de bestedingsvrijheid ten aanzien van de specifieke uitkering. Het zesde lid regelt de bevoorschotting. De specifieke uitkering wordt jaarlijks 100% bevoorschot, in vier gelijke delen per kwartaal. De betaling van een jaarlijkse verhoging als bedoeld in het vierde lid geschiedt afzonderlijk.

Artikel 3

In artikel 3 zijn de verplichtingen opgenomen die aan de specifieke uitkering verbonden zijn. Onderdeel a regelt dat elk RHC verplicht is een aantal documenten jaarlijks en vierjaarlijks in te dienen bij de minister. Elk RHC dient jaarlijks voor 30 september bij de minister de begroting met betrekking tot het volgende jaar in. Daarnaast dient elk RHC vierjaarlijks het meerjarenbeleidsplan bij de minister in.

Op grond van onderdeel b is het RHC verplicht om mee te werken aan beleidsmatig onderzoek door de minister. Onderdeel c voorziet ten slotte in een meldingsplicht. Op grond van deze meldingsplicht is een RHC verplicht om onverwijld bij de minister melding te doen, (i) indien aannemelijk is geworden dat de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is verstrekt niet, niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht, (ii) indien aannemelijk is geworden dat niet, niet tijdig of niet geheel aan de verplichtingen die verbonden zijn aan de specifieke uitkering zal worden voldaan, of (iii) indien zich andere omstandigheden voordoen of zullen voordoen die van belang kunnen zijn voor een beslissing tot wijziging, intrekking of vaststelling van de

specifieke uitkering. In deze gevallen is het van belang dat een tijdige melding plaatsvindt, zodat de minister en het desbetreffende RHC tijdig met elkaar in gesprek kunnen gaan.

Artikel 4

Artikel 4 biedt een grondslag voor een tussentijdse verlaging van een specifieke uitkering (met andere woorden: een verlaging tijdens het jaar waarvoor de desbetreffende specifieke uitkering is verstrekt). Artikel 4 kan uitsluitend worden toegepast indien één van de omstandigheden van de meldingsplicht van toepassing is (zie nader de toelichting bij artikel 3 hierboven). Dit artikel is opgenomen om bijvoorbeeld mogelijk te maken dat de specifieke uitkering tussentijds wordt verlaagd, indien in overleg tussen het RHC en de minister is gebleken dat de verleende specifieke uitkering niet volledig zal kunnen worden besteed.

Artikel 5

Artikel 5 betreft de verantwoording. De verantwoording van de specifieke uitkering vindt plaats via de sisa-systematiek. Hierbij is de verantwoordingssystematiek die geldt op grond van artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet van overeenkomstige toepassing verklaard. Op basis van dit artikel wordt verantwoording afgelegd door middel van een jaarrekening en jaarverslag, alsmede een accountantsverklaring en verslag van bevindingen. Omdat het per RHC verschilt of de wijze van verantwoording door gemeenten of de wijze van verantwoording door provincies wordt gevolgd, is in de regeling opgenomen dat de minister de toe te passen wijze van verantwoording in de beschikking bepaalt. Hiervoor is in afstemming met de RHC's gekozen, omdat voor de verantwoording van de specifieke uitkering zo goed mogelijk te kunnen aansluiten bij de financiële administratie van de RHC's.

Hierbij is ook artikel 58a van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten van overeenkomstige toepassing verklaard, omdat uit dit artikel voortvloeit (conform de sisa-systematiek) dat bij de jaarrekening een bijlage wordt gevoegd met verantwoordingsinformatie over de ontvangen specifieke uitkeringen op basis van indicatoren.

Voor de onderhavige specifieke uitkeringen zal voor de sisa-verantwoording worden gewerkt met vijf verantwoordingsindicatoren. De eerste indicator is de stand van de algemene reserve van het RHC aan het einde van het boekjaar (na toevoeging van een eventueel batig saldo over dat jaar). De tweede indicator zijn de totale baten die het RHC conform de jaarrekening voor het boekjaar heeft ontvangen, met inbegrip van het bedrag van de specifieke uitkering. Bij de derde indicator wordt de eerste indicator gedeeld door de tweede indicator en vermenigvuldigd met 100 tot een percentage. De vierde indicator vermeldt het maximumpercentage van de reserve dat voor elk RHC bepaald is in, of wordt vastgesteld op basis van de desbetreffende gemeenschappelijke regeling (in de meeste gevallen is dit een percentage van 10%). De vijfde en laatste indicator geeft aan of de derde indicator lager of gelijk is aan de vierde indicator.

Deze verantwoordingssystematiek is in overleg met de RHC's gekozen, omdat het de uitvoeringslasten voor de RHC's zoveel mogelijk beperkt. Tegelijkertijd kan met deze systematiek, in combinatie met de delegatiesystematiek die voortvloeit uit de Archiefwet 20.. en flankerende maatregelen, voldoende zekerheid worden geboden over de aanwending van de specifieke uitkering voor de uitvoering van de taken ten behoeve van het rijksarchief. Hierbij is ten eerste van belang dat de hoogte van de specifieke uitkering gelijk is aan de eerdere deelnemersbijdrage van het Rijk voor de RHC's, en derhalve een historische basis heeft. Daarnaast kan de minister op verschillende manieren toezien op de adequate uitvoering van de overgedragen taken door RHC. Op grond van deze regeling zijn de RHC's verplicht om (in aanvulling op de jaarverslaggeving die via de sisa-systematiek wordt ingediend) jaarlijks de begroting, en vierjaarlijks het meerjarenbeleidsplan bij de minister in te dienen, maar de minister kan ook, op de voet van artikel 10:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht indien nodig bij het RHC aanvullende inlichtingen vragen over de uitvoering van de overgedragen taken. Ten slotte is de minister voornemens om met de RHC's een 'Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken' te sluiten om nader invulling te geven aan de samenwerking tussen de minister en de RHC's. In dit convenant zal in ieder geval worden vastgelegd dat jaarlijks overleg plaatsvindt tussen de minister en de RHC's over de belangrijkste ontwikkelingen.

Artikel 6

Artikel 6 regelt de vaststelling van de specifieke uitkeringen. Op grond van het eerste lid stelt de minister een specifieke uitkering vast binnen 22 weken na ontvangst van de verantwoording over het jaar waarin de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is verleend. Op grond van het tweede lid kan de minister er bij de vaststelling mee instemmen dat bij een positief resultaat de specifieke uitkering gedeeltelijk wordt aangewend voor de vorming van een reserve of voorziening. Instemming ligt voor de hand wanneer het in de betreffende

gemeenschappelijke regeling vastgestelde maximumpercentage van de reserve niet wordt overschreden. Indien een RHC de specifieke uitkering gedeeltelijk op deze manier wil aanwenden, ligt voor de hand dat hierover reeds vroegtijdig met de minister wordt afgestemd. De begrotingscyclus van de RHC's biedt daarvoor voldoende ruimte. Ook deze bepaling draagt ertoe bij dat voldoende zekerheid kan worden geboden over de aanwending van de specifieke uitkering voor de uitvoering van de taken ten behoeve van het rijksarchief.

Op grond van het derde lid kan de specifieke uitkering in een aantal specifieke gevallen lager worden vastgesteld. Een lagere vaststelling is alleen mogelijk indien de specifieke uitkering niet of niet volledig overeenkomstig het doel van de regeling is besteed (bijvoorbeeld door onderbesteding of door misbruik, oneigenlijk gebruik of fraude), of indien niet of niet volledig is voldaan aan de verplichtingen die aan de specifieke uitkering verbonden zijn.

Artikel 7

Artikel 7 bevat een grondslag voor de minister om een onverschuldigd betaald bedrag terug te vorderen. Hiervan kan sprake zijn indien de minister de specifieke uitkering tussentijds heeft verlaagd onder toepassing van artikel 4, of lager heeft vastgesteld onder toepassing van artikel 6. Het tweede lid van artikel 7 maakt het mogelijk dat de minister de terug te vorderen bedragen verrekent met nog te betalen voorschotten van de specifieke uitkering voor het desbetreffende kalenderjaar, of met de specifieke uitkering voor een daaropvolgend kalenderjaar.

Artikel 8

In artikel 8 is een begrotingsvoorbehoud opgenomen. Op grond van dit artikel worden de specifieke uitkeringen die worden verstrekt ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld, verstrekt onder de voorwaarde dat daartoe in de begroting voldoende middelen ter beschikking worden gesteld. Met dit begrotingsvoorbehoud wordt aangesloten bij het begrotingsvoorbehoud dat op grond van artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht bij de verstrekking van subsidies kan worden gemaakt.

Voor de volledigheid zijn het derde tot en met vijfde lid van artikel 4:34 van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing verklaard.

Artikel 9

Artikel 9 regelt de inwerkingtreding van de regeling. De regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2027. Daarmee sluit de inwerkingtredingsdatum aan op het moment waarop de Archiefwet 20.. en de onderliggende regelgeving in werking treedt.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

PM

Beschikking specifieke uitkering beheer rijksarchief

Geacht dagelijks bestuur,

Het Rijk kent uw Regionaal Historisch Centrum met deze beschikking een specifieke uitkering voor beheer rijksarchief toe voor het jaar [jaartal]. Specifieke uitkeringen zijn middelen uit 's Rijks kas toe die onder voorwaarden worden verstrekt. In het vervolg van deze beschikking wordt u over deze voorwaarden geïnformeerd.

VERSTREKT DOOR

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TOEGEKEND AAN

Het Regionaal Historisch Centrum [Naam Historisch Regionaal Centrum]

DATUM

[dag, maand en jaar]

KENMERK

[brief- of uniek nummer]

TYPE

Specifieke uitkering

NAAM

Beschikking ter uitvoering van de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van [datum], nr. WJZ/[nummer] (ID[nummer]), houdende regels voor het verstrekken van specifieke uitkeringen voor de uitoefening van de door de minister overgedragen taken en bevoegdheden tot beheer van rijksarchief (Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief)

CODERING

[PM SiSa-code – wordt ingevuld na goedkeuring en bijhorende aanlevering code door BZK]

BEDRAG

€ [XXX]

Periode uitvoeringsactiviteiten

[jaartal]

BASIS VAN DE VERSTREKKING

Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van [datum], nr. WJZ/[nummer] (ID[nummer]), houdende regels voor het verstrekken van specifieke uitkeringen voor de uitoefening van de door de minister overgedragen taken en bevoegdheden tot beheer van rijksarchief (Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief). Staatscourant, [jaartal/nummer].

BELEIDSDOELSTELLING

De Archiefwet 20.. geeft de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in artikel 3.1 de bevoegdheid om zijn taken en bevoegdheden voor nader te omschrijven rijksarchieven over te dragen aan het dagelijks bestuur van een 'Regionaal Historisch Centrum (hierna: RHC). Voor het RHC [Naam Historisch Regionaal Centrum] heeft de minister op [datum] een besluit in die zin genomen. Daarbij zijn de taken en bevoegdheden van de minister ten aanzien van (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven die in beheer zijn bij het RHC, aan het dagelijks bestuur van het RHC overgedragen. De financiële middelen die daarvoor nodig zijn worden middels deze specifieke uitkering aan het RHC [Naam Historisch Regionaal Centrum] uitgekeerd.

WIJZE VAN BETALING

U ontvangt een voorschot van 100 procent van de uitkering, dat in vier gelijke delen per kwartaal wordt uitbetaald. De termijnen worden uitbetaald in de maanden januari, april, juli en oktober van het jaar waarop de specifieke uitkering betrekking heeft.

Bankrekeningnummer waarop het toegekende bedrag zal worden gestort

Het bedrag zal worden gestort op bankrekeningnummer [PM bankrekeningnummer] t.n.v. het Regionaal Historisch Centrum [Naam Historisch Regionaal Centrum].

FINANCIËLE-VERHOUDINGSWET

U dient het beschikte bedrag uiterlijk op 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar te verantwoorden, zoals geregeld in de Financiële-verhoudingswet, artikel 17a. U volgt hierbij de wijze van verantwoording door [decentrale overheid].

VERANTWOORDING

U verantwoordt via het systeem van single information, single audit zoals bepaald in de ministeriële regeling informatieverstrekking sisa.

TERUGVORDERINGBELEID

De minister kan de specifieke uitkering lager vaststellen en terugvorderen:

- a. voor zover er geen (volledige) of onjuiste verantwoordingsinformatie is verstrekt;
- b. bij het niet tijdig indienen van de verantwoordingsinformatie;
- d. voor zover de uitkering niet of niet rechtmatig is besteed;
- e. voor zover de rechtmatigheid van de besteding onzeker is;
- f. voor zover niet aan de overige verplichtingen uit de Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief is voldaan;
- g. voor zover sprake is van een batig saldo, behoudens indien dit batig saldo met toestemming van de Minister als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief, wordt aangewend ten behoeve van een reserve of voorziening van het RHC; of
- h. voor zover de algemene reserve, al dan niet na toevoeging van een batig saldo als bedoeld in onderdeel g, het percentage van [cijfer]% van de totale baten, met inbegrip van de specifieke uitkering zou overschrijden.

INDICATOREN

De volgende indicatoren worden uitgevraagd

- 01 algemene reserve (jaar T) - aard van de controle R
- 02 totale baten, met inbegrip van spuk (jaar T) - aard van de controle R
- 03 indicator 01 / indicator 02 × 100% - aard van de controle R
- 04 het gestelde maximumpercentage bepaald in, dan wel vastgesteld op basis van de gemeenschappelijke regeling van het RHC - aard van de controle n.v.t.
- 05 is indicator 03 ≤ 04? - aard van de controle R

Vaststelling

De specifieke uitkering wordt vastgesteld binnen 22 weken na ontvangst van de verantwoording over de jaarlijkse activiteitenperiode, waarvoor de specifieke uitkering is verleend. De minister kan er bij de vaststelling mee instemmen dat bij een positief resultaat de specifieke uitkering gedeeltelijk wordt aangewend voor de vorming van een reserve. U wordt verzocht hierover vroegtijdig met de minister af te stemmen.

Overige op te vragen informatie

U dient jaarlijks uiterlijk op 30 september de vastgestelde begroting aan te leveren en vierjaarlijks uiterlijk op 30 september een meerjarenbeleidsplan aan te leveren. Het meerjarenbeleidsplan dient u voor de eerste keer in in [jaartal]. Voorts dient u alle inlichtingen, gegevens en bescheiden te verschaffen die van belang zijn voor de werking van deze regeling en de ontwikkeling van het door de minister te voeren archiefbeleid.

CORRESPONDENTIE

Voor inhoudelijke vragen over deze regeling kunt u contact opnemen via [e-mailadres].

Voor vragen over de verantwoordingsprocedure kunt u contact opnemen via postbusibi@minbzk.nl.

Hoogachtend,

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,

[PM]

Overeenkomstig de Algemene wet bestuursrecht kan tegen deze beschikking schriftelijk bezwaar worden gemaakt door degene wiens belang rechtstreeks bij deze beschikking betrokken is. Daartoe moet binnen zes weken na de dag van verzending van deze beschikking een bezwaarschrift worden ingediend bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en ten minste te bevatten de naam en adres van de indiener, de dagtekening, een omschrijving van deze beschikking alsmede de reden(en) waarom de beschikking niet juist wordt gevonden. Verzocht wordt bij het bezwaarschrift een kopie van deze beschikking en eventueel andere op de zaak betrekking hebbende stukken te voegen. Het bezwaar schort de werking van deze beschikking niet op.

CONCEPT

BESTUURSCONVENANT STRUCTURELE SAMENWERKINGSAFSPRAKEN
MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN
DE REGIONAAL HISTORISCHE CENTRA

Preambule

- Wegens de digitalisering van overheid en samenleving wordt de Archiefwet 1995 gemoderniseerd en vervangen door de Archiefwet 20.. De Archiefwet 20.. treedt in werking met ingang van [PM datum]. Diezelfde digitalisering heeft ook gevolgen voor de rijksarchieven in de verschillende provincies, die in beheer zijn bij de Regionaal Historische Centra (RHC's).ⁱ
- De digitale archieven van in de provincie gevestigde organen van het Rijk of van de overheidsorganen, waarvan de functies zich niet over het gehele rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt, worden feitelijk overgebracht naar het centrale e-depot van het Nationaal Archief. De Archiefwet 20.. voorziet bijgevolg één Nationaal Archief als de archiefdienst voor de bewaring van blijvend te bewaren documenten van de centrale overheid, waarbij de rijksarchivaris met het beheer is belast.
- Echter, voor (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven is het kabinet van oordeel dat de samenwerking met de RHC's voortgezet moet worden. Om te beginnen vanuit het oogpunt van cultureel erfgoed. Het blijft van groot belang dat de rijksarchieven in de provincie ter plaatse kunnen worden geraadpleegd, op of in de buurt van de plek waar ze zijn ontstaan. Deze documenten hebben vaak een sterk verband met de regionale geschiedenis, wat een breed publiek aanspreekt. De digitale voorzieningen van de RHC's zijn ook geschikt voor de opslag, het beheer en de terbeschikkingstelling van digitale kopieën van papieren en andere analoge rijksarchieven. Een ander voordeel is dat deze archieven van het Rijk zo in samenhang met de archieven van andere overheden uit dezelfde regio toegankelijk zijn en blijven. Tot slot hebben de RHC's decennia ervaring met bredere publiekswerking in de vorm van tentoonstellingen, educatieve programma's en allerhande evenementen. Dit alles pleit voor het behoud van het RHC als (gevestigd) centrum van regionale historie en cultuurgeschiedenis. Bovendien zullen de RHC's via het beheer van deze rijksarchieven ook een belangrijke rol blijven spelen voor de andere belangen die in de Archiefwet 20.. genoemd worden: verantwoording van overheidshandelen, kennisneming van en de uitoefening van rechten en plichten en onderzoek.
- Dit alles vraagt een andere en aangepaste bestuurlijke samenwerking. Wegens de centralisering van digitale rijksarchieven treedt de Staat uit de gemeenschappelijke regelingen van de RHC's. Wegens de voortzetting van de samenwerking voor (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven voorziet de Archiefwet 20.. expliciet in de mogelijkheid om aan de RHC's bepaalde taken en bevoegdheden te delegeren voor nader te omschrijven rijksarchieven. Dit betreft de (digitale kopieën van) papieren en andere analoge rijksarchieven in beheer bij de RHC's. De financiële middelen die daarvoor nodig zijn worden conform diezelfde Archiefwet 20.. middels een specifieke uitkering als lumpsum aan de RHC's verstrekt. waarbij het van belang is dat RHC's deze financiële middelen zelfstandig, efficiënt en verantwoord kunnen aanwenden. Ook de rijksarchivaris zal wegens de gedeelde verantwoordelijkheid voor de rijksarchieffcollectie nauw met de RHC's blijven samenwerken op het gebied van beheer, toegankelijkheid, kennisontwikkeling en kennisdeling.
- Met de uittreding van het Rijk uit de gemeenschappelijke regelingen veranderen de verhoudingen in het (algemeen en dagelijks) bestuur van de RHC's. Het Rijk heeft met het in werking treden van de Archiefwet 20.. geen zitting meer in dit bestuur. Hierdoor kan de schijn ontstaan dat het Rijk zich niet meer verantwoordelijk voelt voor de toekomst van de RHC's. Dit is geenszins het geval. Het Rijk is en blijft zich bewust van het belang van de continuïteit van de RHC's. Tegen deze achtergrond wordt de samenwerking deels langs bestaande en deels langs nieuwe wegen voortgezet.
- De Archiefwet 20.., het delegatiebesluit, de regeling en beschikking voor de toekenning van de specifieke uitkering en de uittrederegeling (ook wel: uittreedplan) bieden de RHC's daarbij juridisch houvast. Zowel dit bestuursconvenant als een eerder, op 1 februari 2024 afgesloten bestuursconvenant (Staatscourant 2024, 6919) bouwen daarop voort door de samenwerking verder te verankeren, verdiepen en verbreden. Ook hebben alle betrokken partijen in lijn met dit constructieve uitgangspunt afgesproken dat eventuele geschillen over dit bestuursconvenant via mediation worden opgelost en niet aan de rechter worden voorgelegd. Besluit het Rijk om als gevolg van een

Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken
ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra

beleidsmatige heroverweging deze samenwerking toch te beëindigen en de gedelegeerde taken en bevoegdheden in te trekken, dan zal de specifieke uitkering gedurende vijf jaar na dagtekening van het besluit tot intrekking doorbetaald worden. Dat volgt uit artikel 3.2 en artikel 3.3, eerste lid, aanhef en onderdeel c en tweede lid van de Archiefwet 20..

Partijen

- De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, handelend in de hoedanigheid van bestuursorgaan, hierna te noemen: 'OCW'
- De (algemene) rijksarchivaris, tevens directeur van het Nationaal Archief, hierna te noemen: 'de (algemene) rijksarchivaris'
- Brabants Historisch Informatie Centrum
- Collectie Overijssel
- Drents Archief
- Gelders Archief
- Groninger Archieven
- Het Flevolands Archief
- Het Utrechts Archief
- Historisch Centrum Limburg
- Noord-Hollands Archief
- Tresoar
- Zeeuws Archief

Overwegen het volgende,

- Partijen spreken uit dat zij de onderlinge samenwerking structureel willen verankeren en dat zij zich hiervoor zullen inspannen. Dit doet recht aan de gezamenlijke belangen die hiermee worden gediend.
- Deze belangen zijn enerzijds gelegen in het blijvend beheer en de toegankelijkheid van de rijksarchieven, waarvoor de besturen zorg zullen blijven dragen, en anderzijds in het voortzetten en doorontwikkelen van de RHC's als regionaal knooppunt van erfgoedcollecties en – waar van toepassing - als regionaal kenniscentrum voor het informatiebeheer van de overheid. Specifiek voor Tresoar speelt daarenboven de bescherming en erkenning van de Friese taal en cultuur.
- Een ander gezamenlijk belang is aan de orde bij die RHC's die een pand huren dat eigendom is van de Staat der Nederlanden, wat afspraken over hun huisvesting in artikel 12 verklaart.

Spreken het volgende af,

Artikel 1 Definitiebepalingen

- a. Convent: overleg van de directeurs van het Nationaal Archief en van de Regionaal Historische Centra;
- b. Deelnemers RHC: bestuursorganen (gemeente, provincie, waterschap of ander openbaar lichaam) of rechtspersonen die in de gemeenschappelijke regeling van het desbetreffende RHC participeren;
- c. Digitale kopieën: digitale kopieën die gerealiseerd zijn met middelen van en conform de kwaliteitseisen van het Rijk;
- d. Nationaal Archief: Nationaal Archief als bedoeld in artikel 6.1 van de Archiefwet 20..;
- e. Particuliere rijksarchieven: archieven in de rijksarchieffcollectie van particuliere herkomst;
- f. Rijksarchivaris: rijksarchivaris als bedoeld in artikel 6.1, derde lid van de Archiefwet 20..;
- g. RHC's: Brabants Historisch Informatie Centrum, Collectie Overijssel, Drents Archief, Gelders Archief, Groninger Archieven, Het Flevolands Archief, Het Utrechts Archief, Historisch Centrum Limburg, Noord-Hollands Archief, Tresoar, Zeeuws Archief;
- h. SPUK-regeling: Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap houdende regels voor het verstrekken van specifieke uitkeringen voor de uitoefening van de door de minister overgedragen taken en bevoegdheden tot beheer van rijksarchief (Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief).

Artikel 2 Doel

Het doel van dit convenant is het vastleggen van structurele samenwerkingsafspraken tussen partijen.

Beheer rijksarchiefcollectie

Artikel 3 Kwaliteitseisen

- a. Het Nationaal Archief en de RHC's streven naar een eenduidig beheer ten aanzien van de rijksarchiefcollectie.
- b. Het Nationaal Archief en de RHC's hanteren voor het beheer van de rijksarchiefcollectie actuele internationale of landelijke normen en handreikingen.
- c. De Rijksarchivaris kan in uitvoering van artikel 3.1, lid 2 van de Archiefwet 20.. aanvullende en meer specifieke beleidsregels vaststellen. De rijksarchivaris zal hierover eerst in overleg treden met de RHC's, bij voorkeur via een van de overleggen zoals vermeld in artikel 13, onderdeel c.

Artikel 4 Hybride archieven

- a. Het Nationaal Archief en de RHC's kunnen respectievelijk digitaal en analoog gecreëerde archieven van dezelfde archiefvormer bewaren en beheren. Voor deze hybride archieven leggen zij in hun systemen voor het beheer en de raadpleging van hun collectie een koppeling tussen beiden conform internationale of landelijke normen zoals ISAD(G) en RiC.
- b. Het Nationaal Archief en de RHC's zullen zich gezamenlijk inspannen om de integrale vindbaarheid van hybride archieven te verhogen.

Artikel 5 Particuliere rijksarchieven

- a. OCW, het Nationaal Archief en de RHC's delen de overtuiging dat particuliere rijksarchieven unieke informatie bevatten die niet in overheidsarchieven te vinden is. Deze archieven kunnen bijgevolg een waardevol onderdeel vormen van de rijksarchiefcollectie.
- b. Het Nationaal Archief en de RHC's streven ernaar dat particuliere rijksarchieven via een schenking in eigendom aan het Rijk overgedragen worden en zo onvervreemdbaar tot de rijksarchiefcollectie behoren. Dat maakt het mogelijk om deze beter te beheren, te behouden en ter beschikking te stellen.
- c. Voor particuliere rijksarchieven zullen het Nationaal Archief en de RHC's begin 2027 starten met het vormgeven van afspraken over het proces en de criteria voor hun opname of behoud in de rijksarchiefcollectie. Deze afspraken kunnen door het Nationaal Archief enkel na overleg met de RHC's aangepast worden. Particuliere rijksarchieven die niet aan de criteria voldoen, komen mogelijk in aanmerking voor vervreemding uit de rijksarchiefcollectie en een daaropvolgende opname in de collectie van een aan het RHC deelnemende provincie, gemeente of waterschap, of in de collectie van een andere archiefdienst. Op verzoek kan de Rijksarchivaris dit mee bepleiten.
- d. Ter voorbereiding op de in het voorgenoemde lid vermelde afspraken hebben het Nationaal Archief en de RHC's in kaart gebracht welke particuliere rijksarchieven zij in beheer hebben.

Artikel 6 Opvang groei rijksarchiefcollectie

- a. OCW en het Nationaal Archief verzekeren dat voldoende capaciteit aanwezig is voor de opvang van de groei van de rijksarchiefcollectie. Elk RHC kan in dat kader zowel nieuw over te brengen als eerder overgebracht rijksarchief bij het Nationaal Archief plaatsen. Dat geldt ook voor beperkt openbare overheidsarchieven en voor particuliere rijksarchieven.
- b. De beschikbare capaciteit bij het Nationaal Archief staat voor een RHC gelijk aan de hoeveelheid rijksarchief overgebracht of verworven na 31 december 2018, minus de vrije depotruimte bij het RHC voor de rijksarchiefcollectie op diezelfde datum en een nader af te spreken depotruimte-buffer.
- c. Het Nationaal Archief monitort of voldoende capaciteit beschikbaar blijft van de benodigde ruimte voor de daaropvolgende vijf jaar, dit op basis van een gezamenlijke jaarlijkse prognose door het Nationaal Archief in overleg met de RHC's. Blijkt de capaciteit onvoldoende, dan zorgt het Nationaal Archief in overleg met OCW voor een oplossing.
- d. Het Nationaal Archief en de RHC's zullen ten laatste bij de uittreding van het Rijk uit de RHC's een dienstbeschrijving afsluiten over de dienstverlening van het Nationaal Archief ten aanzien van door RHC's

Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken
ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra

bij het Nationaal Archief geplaatste archieven. Deze afspraken kunnen door het Nationaal Archief enkel na overleg met de RHC's aangepast worden.

- e. Het Nationaal Archief levert op verzoek van het RHC bij het Nationaal Archief geplaatste archieven voor inzage aan het RHC via scanning on demand of transport. Het RHC kan deze vervolgens beschikbaar stellen aan een aanvrager. Medewerkers van het RHC kunnen bij het Nationaal Archief geplaatste archieven inzien.
- f. Het Nationaal Archief monitort het verwachte aantal inzagen op basis van een jaarlijkse prognose door de RHC's van deze inzagen voor de daaropvolgende vijf jaar.
- g. Indien uit de plaatsing van rijksarchief bij het Nationaal Archief en de inzage bij een RHC via scanning on demand of transport, kosten voortvloeien die niet uit de lumpsum van het Nationaal Archief en de RHC's kunnen worden betaald, zullen OCW en het Nationaal Archief hierover in gesprek gaan.

Artikel 7 Verzekering rijksarchiefcollectie

- a. OCW bevestigt dat de risico's van schade voor of aansprakelijkheid van de Staat om redenen van doelmatigheid in het algemeen niet verzekerd worden. De Staat is in beginsel eigen risicodragers. Dat houdt ook in dat bij de delegatie de RHC's de rijksarchiefcollectie niet dienen te verzekeren en niet aansprakelijk zijn voor schade aan die collectie veroorzaakt door het RHC, tenzij sprake is van opzettelijk handelen, grove schuld of een handeling die in strijd is met de wet of de openbare orde.
- b. De RHC's beheren de rijksarchiefcollectie op zodanige wijze dat het risico van schade zo klein mogelijk wordt gehouden.

Artikel 8 Toezicht op de rijksarchiefcollectie

- a. OCW constateert dat de Archiefwet 20.. geen sluitende bepalingen bevat omtrent het toezicht op de rijksarchiefcollectie bij de RHC's. Partijen vinden het wenselijk dat dit toezicht alsnog ingeregeld wordt. OCW zal hierover nadere afspraken maken met alle betrokken partijen.

Artikel 9 Toegankelijkheid rijksarchiefcollectie

- a. In lijn met het Bestuursconvenant van 1 februari 2024 ondersteunen OCW, het Nationaal Archief en de RHC's het belang om de rijksarchiefcollectie voor een breed publiek alsmede specifieke doelgroepen, zoals journalisten, onderzoekers en historici, toegankelijk te maken en aan hen te presenteren.
- b. De RHC's maken hierbij gebruik van hun kennis van de specifieke achtergrond waartegen deze archieven zijn gevormd en van de doelgroepen die met de bronnen van de (regionale) geschiedenis in aanraking kunnen worden gebracht.
- c. Dat sluit aan bij de in Archiefwet 20.. genoemde belangen van documenten voor verantwoording van overheidshandelingen, voor de kennisneming van en de uitoefening van rechten en plichten, voor onderzoek en, tot slot, als onderdeel van het cultureel erfgoed.
- d. OCW erkent daarom het belang van bredere publiekswerking van RHC's rondom de rijksarchiefcollectie. De RHC's kunnen bijgevolg de specifieke uitkering van OCW voor hieraan gerelateerde taken en projecten blijven aanwenden.

Artikel 10 Kennisdeling en -ontwikkeling op het gebied van erfgoed en informatiebeheer

- a. In lijn met het Bestuursconvenant van 1 februari 2024 spreken het Nationaal Archief en de RHC's af dat zij kennis zullen uitwisselen en/of samen kennis zullen ontwikkelen op het gebied van erfgoed en – als daar bij een RHC behoefte aan is - informatiebeheer.
- b. Het Nationaal Archief organiseert en ondersteunt waar nuttig en nodig deze kennisdeling en -ontwikkeling met RHC's vanuit diens rol als landelijk expertisecentrum en in samenwerking met andere partijen.
- c. De kennisdeling en -ontwikkeling op het gebied van erfgoed heeft betrekking op duurzame toegankelijkheid van overheids- en particuliere informatie die is overgebracht naar een archiefdienst, op cultureel erfgoed(educatie) en op publieksbereik.
- d. De kennisdeling en -ontwikkeling op het gebied van informatiebeheer heeft betrekking op duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie die (nog) niet is overgebracht naar een archiefdienst.

Artikel 11 Organisatie en financiën

- a. De RHC's zijn er zich van bewust dat ontwikkelingen binnen hun organisatie ook gevolgen kunnen hebben voor het beheer en de toegankelijkheid van de rijksarchiefcollectie.
- b. De RHC's zeggen daarom toe om alle conform de Wet open overheid actief openbaar te maken stukken van hun bestuursorganen met OCW en het Nationaal Archief te delen op hetzelfde moment als met hun deelnemers.
- c. De RHC's zeggen daarom ook toe om in de volgende gevallen tijdig met OCW in gesprek te gaan, bij voorkeur via het overleg zoals vermeld in artikel 13, onderdeel a:
  - Verzoek tot intrekking van de delegatie conform artikel 3.3, eerste lid, aanhef en onderdeel a van de Archiefwet 20.., voornemen tot fusie met andere openbare lichamen of zaken van die strekking;
  - Wijzigingen aan de gemeenschappelijke regeling die raken aan de bijdragen van deelnemers;
  - Niet-indexering of verlaging van bijdragen door deelnemers;
  - Wijzigingen aan de gemeenschappelijke regeling die raken aan het maximumpercentage van de reserve;
  - Omstandigheden die van belang kunnen zijn voor een beslissing tot wijziging, intrekking of vaststelling van de specifieke uitkering, zoals ook voorzien door de SPUK-regeling. Dat omvat ook onvoorziene en excessieve kostenstijgingen die niet gedekt worden door de (indexering van de) specifieke uitkering en ook leiden tot een verhoging van de bijdragen van de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling;
  - Overige gevallen waarin het RHC van oordeel is dat een gesprek met OCW aangewezen is.
- d. OCW is zich ervan bewust dat ontwikkelingen op het gebied van wetgeving en beleid ook gevolgen kunnen hebben voor de RHC's. OCW zegt daarom toe om in dergelijke gevallen tijdig met de RHC's in gesprek te gaan, bij voorkeur via de overleggen zoals vermeld in artikel 13, onderdeel a en b.

Artikel 12 Huisvesting

- a. Dit artikel heeft enkel betrekking op de RHC's die een pand huren van de Staat der Nederlanden en daartoe een huurovereenkomst hebben afgesloten.
- b. De betrokken RHC's zijn er zich van bewust dat ontwikkelingen op dit gebied ook van belang zijn voor het Rijk.
- c. De betrokken RHC's zeggen daarom toe om in de volgende gevallen tijdig met OCW in gesprek te gaan, bij voorkeur via het overleg zoals vermeld in artikel 13, onderdeel a:
  - Kosten voor investeringen in het pand die niet gedekt worden door de (indexering van de) specifieke uitkering en ook leiden tot een verhoging van de bijdragen van de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling;
  - Overige gevallen waarin het RHC van oordeel is dat een gesprek met OCW aangewezen is .
- d. [OCW zal voor de aanstaande \(verplichte\) verduurzaming van monumenten in kaart laten brengen wat de financiële gevolgen voor de RHC's kunnen zijn en vervolgens met deze RHC's in gesprek treden over hoe deze kosten afgedekt kunnen worden.](#)
- e. [Als conform artikel 31 huurovereenkomst, deze na vijf jaar geëvalueerd wordt en wordt gekozen om het huisvestingsstelsel in dezelfde of aangepaste vorm voort te zetten, zal daarbij opnieuw na een periode van vijf jaar een evaluatiemoment voorzien worden.](#)

Artikel 13 Overleg

- a. Partijen spreken af dat jaarlijks voor elk RHC afzonderlijk een overleg wordt gevoerd tussen enerzijds de directeur van het RHC en anderzijds OCW en het Nationaal Archief. Bij dit overleg worden alle ontwikkelingen bij een RHC besproken die raken aan de gemeenschappelijke belangen van dat RHC en het Rijk. Indien nodig kan er aanvullend overleg plaatsvinden tussen het algemeen bestuur van ~~de~~ het RHC en de directeur-generaal van de directie Cultuur en Media, of de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- b. Partijen spreken af dat jaarlijks een overleg wordt gevoerd tussen de directeurs van alle RHC's, de Rijksarchivaris en OCW. Bij dit overleg worden de inhoudelijke ontwikkelingen besproken die raken aan de gemeenschappelijke belangen van de RHC's en het Rijk in het algemeen en het beheer van de

Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken
ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra

rijksarchiefcollectie in het bijzonder. Dit overleg is onderdeel van een overleg van het Convent van de directeuren van het Nationaal Archief en de Regionaal Historische Centra.

- c. Het Nationaal Archief en de RHC's spreken af dat minimaal twee keer per jaar het Convent van de directeuren van het Nationaal Archief en de RHC's wordt georganiseerd om afspraken te maken en kennis te delen ten aanzien van het uitvoeren van de aan de RHC's gedelegeerde taken, binnen de door OCW bepaalde kaders. Waar nodig, worden daarvoor door het Convent aanvullende overleggen ingesteld op tactisch en uitvoerend niveau. Deze overleggen worden door het Nationaal Archief georganiseerd en ondersteund.
- d. Partijen wijzen vaste contactpersonen en hun vervangers aan en zorgen dat hun contactgegevens wederzijds bekend zijn.

Artikel 14 Intrekking delegatie door het Rijk

a. ~~OCW bevestigt dat bij een eventuele intrekking van gedelegeerde taken en bevoegdheden door het Rijk als gevolg van een beleidsmatige heroverweging de specifieke uitkering tot vijf jaar na het besluit tot intrekking doorbetaald zal worden. Dat volgt uit artikel 3.2 en artikel 3.3, eerste lid, aanhef en onderdeel c en tweede lid van de Archiefwet 20..~~

b. Indien er binnen de ~~onderdeel artikel 3.3, tweede lid van de Archiefwet 20..~~ genoemde periode van vijf jaar onvoorzienbare en incidentele desintegratiekosten of overige direct relateerbare frictiekosten optreden voor de RHC's als gevolg van een eventuele intrekking van gedelegeerde taken en bevoegdheden door het Rijk als gevolg van een beleidsmatige heroverweging wordt hierover het gesprek gevoerd tussen OCW en het RHC.

Met opmaak: Inspringing: Links: 0,63 cm, Geen opsommingstekens of nummering

Overige bepalingen

Artikel 15 Evaluatie

- a. Partijen evalueren de uitvoering en werking van dit convenant voor het eerst twee jaar na in werking treden, waarna het convenant telkens om de vijf jaar wordt geëvalueerd, of zoveel eerder als partijen daartoe gezamenlijk besluiten.
- b. Kosten van de evaluatie worden door elke partij voor een gelijk deel gedragen.

Artikel 16 Wijziging, opzegging en beëindiging

- a. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken het convenant te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.
- b. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden als bijlage aan het convenant gehecht.
- c. Indien een wijziging van de wetgeving op het gebied van de archieven, een wijziging in de verantwoordelijkheden voor overgebrachte documenten of een onvoorziene omstandigheid erin resulteert dat de afspraken in dit convenant billijkheidshalve behoren te eindigen, kan elke partij dit convenant met inachtneming van een redelijke termijn geheel of gedeeltelijk schriftelijk opzeggen.
- d. Wanneer een partij het convenant opzegt, blijft het convenant voor de overige partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten.
- e. ~~Ingeval van~~ Voor schade direct ontstaan als gevolg van opzegging en beëindiging van het convenant is geen van de partijen jegens een andere partij schadelijktig.

Artikel 17 Toetredingsregeling

Bestuursorganen of rechtspersonen die toetreden tot een openbaar lichaam of bedrijfsvoeringsorganisatie die of die partij is bij dit convenant, zijn langs die weg gebonden aan afspraken in dit convenant.

Artikel 18 Toepasselijk recht, afdwingbaarheid en geschillen

- a. Op dit convenant is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
- b. Indien sprake is van een geschil in verband met dit convenant of afspraken die daarmee samenhangen, treden partijen met elkaar in overleg om te bezien of in der minne een oplossing van het geschil kan worden gevonden. Op vraag van een partij kan beroep gedaan worden op mediation. Ook op vraag van een partij kan tijdens of na deze mediation een onafhankelijke externe deskundige een advies uitbrengen. Alle geschillen in verband met dit convenant of afspraken die daarmee samenhangen en niet in na overleg

Bestuursconvenant structurele samenwerkingsafspraken
ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Regionaal Historische Centra

~~in der minne opgelost zijn, trachten partijen op te lossen met behulp van mediation overeenkomstig het reglement van het Nederlands Mediation Instituut te Rotterdam.~~

~~c.~~ Indien het minnelijke overleg niet binnen drie maanden leidt tot een oplossing van het geschil, kunnen Partijen dit convenant beëindigen met inachtneming van artikel 16 van dit convenant.

~~c.d.~~ Partijen kunnen geen nakoming vorderen van dit convenant, maar behouden het recht om schadevergoeding te claimen indien dit convenant niet wordt nagekomen.

Slotbepalingen

Artikel 19 Inwerkingtreding en looptijd

Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag van uittreden van de Staat uit de gemeenschappelijke regelingen van de RHC's, heeft het oogmerk van structurele samenwerkingsafspraken en wordt daarom voor onbepaalde tijd aangegaan.

Artikel 20 Publicatie in Staatscourant

- a. Binnen zes weken na ondertekening van dit convenant wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.
- b. Bij wijzigingen in het convenant vindt lid a overeenkomstige toepassing.
- c. Van toetreden, opzeggen, ontbinden of beëindigen wordt melding gemaakt in de Staatscourant.

Aldus overeengekomen op [datum] te [locatie],

¹ Dit is enkel anders voor de rijksarchieven in de provincie Zuid-Holland, die in beheer zijn en blijven bij het Nationaal Archief.

MEMO

Aan: Gelders Archief
Van: Joske Hagelaars & Jord Wijnmaalen
Dossier: 5081005
Inzake: Gelders Archief - Advies wijziging GR
Datum: 12 november 2025

---

0. Managementsamenvatting

0.1 Het Gelders Archief (GA) bevindt zich in een fase van grote verandering. Het Rijk wil als deelnemer uit de Gemeenschappelijke Regeling (GR) treden, maar de samenwerking met de Regionale Historische Centra (RHC's) wel voortzetten via een andere juridische constructie. De uitvoering van de rijksarchieftaken zal worden geregeld via delegatie aan het GA, met financiering door middel van een specifieke uitkering (SPUK). Daarmee blijft het Rijk betrokken, maar verdwijnt het formeel als deelnemer uit de regeling.

0.2 De overgang lijkt op het eerste gezicht overzichtelijk – de taken blijven, de bijdrage blijft – maar de werkelijkheid is complexer. De uittreding roept vragen op over de verdeling van kosten, de toekomstige financiering van het pand, de hoogte en stabiliteit van de SPUK en de wijze waarop het GA zijn financiële continuïteit kan waarborgen.

Uittreding uit de GR

0.3 Het Rijk kan eenzijdig besluiten om uit de regeling 'Regionaal Historisch Centrum 'Gelders Archief' (hierna: regeling), waartoe op 12 juli 2002 is besloten¹, te treden. De financiële gevolgen daarvan moeten vervolgens door het algemeen bestuur van het GA worden geregeld. Over hoe het algemeen bestuur de uittreding financieel moet regelen, is al veel jurisprudentie verschenen. In de jurisprudentie is een duidelijke lijn zichtbaar: een uittredende partij moet de door de uittreding veroorzaakte schade vergoeden, en dat voor een periode van vijf jaar.

---

¹ Staatscourant 4 september 2002, nr. 169 / pag. 12. De regeling is nadien gewijzigd bij besluit van 24 mei 2016 (*Stcrt.* 2016, 34014). De wijziging had met name betrekking op de actualisering en herschikking van de regeling, maar de bepalingen over toetreding en uittreding zijn inhoudelijk grotendeels ongewijzigd gebleven.

- 0.4 In de voorgestelde wijziging is een afbouw over vijf jaar opgenomen. In het nieuwe artikel 35a, tweede lid, is namelijk bepaald dat de uittreedende partij in het eerste kalenderjaar 100% van de jaarlijkse bijdrage betaalt, in het tweede jaar 80%, in het derde jaar 60%, in het vierde jaar 40% en in het vijfde jaar 20%. Artikel 35A lid 2 van de (concept) GR is echter niet van toepassing wanneer de uittreding door de minister plaatsvindt onder gelijktijdige voortzetting van de financiering van het beheer van het archief (zie artikel 35a lid 4 (concept) GR).
- 0.5 Dat is ook precies wat de minister voornemens is te doen. De minister wil gaan uittreden, maar wenst nog wel gebruik te maken van de diensten van het GA. Voor deze diensten dient het Rijk wel een vergoeding aan het GA te betalen. De specifieke uitkering (SPUK) vormt hiervoor de ruggengraat van de toekomstige financiering. De SPUK is structureel gekoppeld aan de taken die het GA voor het Rijk uitvoert en sluit qua hoogte aan bij de huidige rijksbijdrage, inclusief het huisvestingsdeel. Toch kent het stelsel ook onzekerheden. De minister kan de regeling wijzigen of, bij beleidsmatige heroverweging, besluiten de delegatie in te trekken. In dat laatste geval geldt een overgangstermijn van vijf jaar (zie artikel 3.3 lid 2 van de nieuwe Archiefwet). Gedurende die periode blijven de delegatie en dus ook de SPUK in stand.
- 0.6 Deze vijfjaarstermijn vormt een uitgestelde-werkingsbepaling. Bij een besluit tot intrekking op grond van een beleidsmatige heroverweging wordt de delegatie formeel wél beëindigd, maar het besluit treedt pas in werking nadat vijf jaren zijn verstreken sinds de dagtekening. Tot dat moment blijft de delegatie van kracht en blijft het Gelders Archief de overgedragen rijksarchieftaken in beginsel uitvoeren. Omdat artikel 3.2 lid 1 van de nieuwe Archiefwet de specifieke uitkering rechtstreeks koppelt aan de uitvoering van deze taken, blijft ook de SPUK gedurende diezelfde periode doorlopen. Pas na afloop van die vijfjaarstermijn treedt het intrekkingbesluit daadwerkelijk in werking. Vanaf dat moment eindigt de delegatie en vallen de betreffende taken terug naar de minister, die op grond van artikel 2.6 van de nieuwe Archiefwet opnieuw als verantwoordelijke overheidsorgaan optreedt.

Voorstel

- 0.7 Het vertrekpunt is helder: bij uittreding uit een gemeenschappelijke regeling hoort in beginsel een vergoeding van de schade die het samenwerkingsverband daardoor lijdt. De jurisprudentie gaat daarbij uit van een termijn van vijf jaar. In dit geval doet zich echter een bijzondere situatie voor. Op het moment van uittreding zijn de directe uittredingseffecten beperkt, omdat de samenwerking tussen het Rijk en het Gelders Archief via de SPUK onverminderd wordt voortgezet. De taken blijven identiek, het pand blijft in gebruik, het personeel blijft aan het werk en de financiële bijdrage van het Rijk loopt door.

0.8 Dat er nu geen of niet veel schade is, betekent echter niet dat het betalen van een vergoeding door het Rijk geheel zou moeten vervallen. Het Rijk kan er op enig moment voor kiezen om de delegatie van taken daadwerkelijk te beëindigen. Vijf jaar na de beëindiging, stopt ook de SPUK en daarmee de structurele financiering, terwijl er tot dan toe nooit is afgerekend over de uittreding. Om een evenwichtige verdeling van de financiële consequenties te borgen, ligt het voor de hand om de afbouwregeling niet te laten vervallen, maar deze uit te stellen tot na afloop van de SPUK.

0.9 Voorgesteld wordt dan ook dat, zodra de SPUK eindigt, het in de rede ligt dat het Rijk de jaarlijkse bijdrage voor een periode van vijf jaar blijft voldoen. Deze aanpak sluit nauw aan bij wat het Rijk zelf in de gewijzigde gemeenschappelijke regeling heeft voorgesteld. In artikel 35a lid 2 van de (concept) GR is bepaald dat bij uittreding de jaarlijkse bijdrage nog voor een periode van vijf jaar wordt betaald. Dit voorstel is daarmee te beschouwen als een vorm van uitgestelde inwerkingtreding van de afbouwregeling. In plaats van de systematiek met afbouwpercentages (100%, 80%, 60%, 40%, 20%, zie artikel 35a lid 2 (concept) GR) ligt het in deze situatie meer voor de hand om het Rijk gedurende vijf jaar de volledige (100%) jaarlijkse bijdrage te laten betalen. Hiervoor bestaan een aantal argumenten. Met instemming van het Rijk is destijds een pand aangekocht dat speciaal is ingericht als archiefbewaarplaats. Dit betreft een voorziening met een zeer specifieke functie, die niet eenvoudig kan worden verkocht of herbestemd. Daarmee zijn investeringen gedaan die rechtstreeks verband houden met de uitvoering van rijkstaken. Daarnaast vraagt het Rijk het Gelders Archief om de dienstverlening te blijven voortzetten. Daarvoor wordt via de SPUK weliswaar betaald, maar deze dekking ziet primair op de lopende kosten; een afzonderlijke afwikkeling van uittredingsgerelateerde effecten vindt daarbij in beginsel niet plaats. Zodra de SPUK afloopt en de taken daadwerkelijk stoppen, zou er geen moment zijn geweest waarop het Rijk heeft afgerekend over zijn uittreding. Immers, na beëindiging van de SPUK – vijf jaar na de intrekking van de delegatie – heeft een financiële afrekening over het uittreden feitelijk nooit plaatsgevonden.

0.10 Om het bovenstaande juridisch te verankeren wordt voorgesteld om zowel de concept-GR als de uittreedregeling hierop aan te passen. De (concept) GR bevat nog geen expliciete bepaling over de situatie waarin de voortzetting van de financiering na uittreding eindigt of gedeeltelijk wordt ingetrokken. Voorgesteld wordt om artikel 35a van de (concept) GR aan te vullen zoals hieronder weergegeven. Daarnaast zal dit ook in de uittreedregeling worden verwerkt, zodat op grond van artikel 6.x van dat plan specifieke financiële afspraken kunnen worden opgenomen. In die regeling zal expliciet worden vastgelegd dat, indien de minister

de delegatie geheel of gedeeltelijk beëindigt of de financiering structureel verlaagt, het Gelders Archief aanspraak behoudt op de uittreedsom zoals hieronder beschreven.

0.11 Voorgestelde (vetgedrukte) aanvulling op artikel 35a (concept GR):

Artikel 35a

1. *Het in artikel 35, derde lid, bedoelde uittreedingsplan bevat de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die gedurende een periode van vijf jaar het directe gevolg zijn van de uittreding. Tevens bevat het uittreedingsplan de uittreedsom die betaald moet worden door het uittredende bestuursorgaan of de uittredende rechtspersoon.*

2. *De uittreedsom wordt als volgt bepaald: de uittreder betaalt over het eerste kalenderjaar na de uittreding 100% van de jaarlijkse bijdrage, over het tweede jaar 80%, over het derde jaar 60%, over het vierde jaar 40% en over het vijfde jaar 20% van de jaarlijkse bijdrage.*

3. *Voor wat betreft de juridische, personele en organisatorische consequenties geldt dat het algemeen bestuur met de uittreder de mogelijkheid tot overname van personeel, activa en contracten onderzoekt. Het voorgaande behoeft echter niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het algemeen bestuur van het besluit tot uittreding, bedoeld in artikel 35, eerste lid.*

4. *Als uittreding door de minister plaatsvindt onder gelijktijdige voortzetting van de financiering van het beheer van het rijksarchief, is het tweede lid niet van toepassing op de uittreding door de minister. **Indien de voortgezette financiering eindigt, is alsnog een uittreedsom verschuldigd. De uittreedsom wordt voldaan in gelijke jaarlijkse termijnen gedurende de in het eerste lid bedoelde periode.***

5. *Indien de minister vóór of na uittreding besluit tot gedeeltelijke beëindiging of vermindering van de gedelegeerde taken, is voor het beëindigde of verminderde gedeelte een naar evenredigheid berekend deel van de in het vierde lid bedoelde uittreedsom verschuldigd.*

0.12 Tekstvoorstel voor opname in de uittreedregeling (artikel 6.x):

Indien de minister na uittreding besluit de delegatie van taken geheel of gedeeltelijk te beëindigen of de financiering op grond van de specifieke uitkering (SPUK) te beëindigen, is het Rijk gehouden om alsnog een uittreedsom aan het Gelders Archief te betalen.

De uittreedsom vormt de financiële afwikkeling tussen het Rijk en het samenwerkingsverband na beëindiging van de structurele rijksfinanciering en de uitvoering van de rijkstaken. Het Rijk blijft gedurende vijf opeenvolgende kalenderjaren de jaarlijkse bijdrage voldoen die gelijk is aan de bijdrage in het laatste jaar van zijn deelnemerschap, met jaarlijkse indexering. Dit geschiedt in afwijking van de afbouwsystematiek als bedoeld in artikel 35a, tweede lid, van de Gemeenschappelijke Regeling 'Gelders Archief'.

Deze afspraak vindt haar rechtvaardiging in het feit dat met instemming van het Rijk aanzienlijke investeringen zijn gedaan ten behoeve van het archiefgebouw aan de Westervoortsedijk te Arnhem, dat specifiek is ontworpen en ingericht voor de uitvoering van rijkstaken. Het betreft een voorziening met een unieke en en weinig substitueerbare functie, waarvan de kapitaallasten en het onderhoud ook na beëindiging van de samenwerking doorlopen. Daarnaast heeft het Rijk het Gelders Archief verzocht de dienstverlening voor de rijksarchieven te blijven voortzetten. De via de SPUK verstrekte middelen dekken uitsluitend de lopende kosten van die dienstverlening en niet de schadecomponent die normaliter bij uittreding wordt vergoed.

Door na afloop van de SPUK gedurende vijf jaar de volledige bijdrage te blijven betalen, vindt een evenwichtige financiële afrekening plaats. Hiermee wordt een evenwichtige verdeling van de financiële gevolgen geborgd en wordt verzekerd dat de uittreedsom op een wijze wordt toegepast die aansluit bij de doelstelling van de jurisprudentiële vijfjaarsnorm, aangepast aan de bijzondere omstandigheden van het Gelders Archief.

0.13 Gelet op bovenstaande is het dus redelijk dat na afloop van de SPUK alsnog een afbouwtermijn van vijf jaar wordt toegepast. Zo blijft het uitgangspunt van het betalen van een uittredingsvergoeding overeind, maar wordt de toepassing daarvan uitgesteld tot het moment dat de samenwerking ook feitelijk eindigt. Deze oplossing erkent de bijzondere omstandigheden rond de met instemming van het Rijk gedane investeringen. Daarmee

vormt dit voorstel een evenwichtige en bestuurlijk uitlegbare route waarin uitstel geen afstel betekent.

0.14 Hierna zal het hierbovenstaande uitvoerig worden behandeld.

1. Inleiding

1.1 Het Gelders Archief is opgericht als een samenwerkingsverband tussen het Rijk en de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden en Rozendaal. De samenwerking is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Historisch Centrum 'Gelders Archief', die tot doel heeft de belangen van de deelnemende overheden gezamenlijk te behartigen op het terrein van het archiefbeheer. De regeling voorziet in een openbaar lichaam dat verantwoordelijk is voor het beheer, de bewerking en de beschikbaarstelling van archieven die berusten in zowel de rijksarchiefbewaarplaats in Gelderland als de gemeentelijke archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten.

1.2 Het Gelders Archief is één van de Regionale Historische Centra (RHC's) in Nederland. Deze centra voeren namens OCW en de betrokken deelnemers taken uit die voortvloeien uit de Archiefwet 1995. In het geval van het Gelders Archief is dit organisatorisch en bestuurlijk verankerd via de bovengenoemde gemeenschappelijke regeling. Binnen die regeling kent het Gelders Archief een algemeen bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en het Rijk, en een dagelijks bestuur.

1.3 Sinds de oprichting van het Gelders Archief heeft de Gemeenschappelijke Regeling verschillende stadia gekend. De oorspronkelijke regeling is vastgesteld op 12 juli 2002 en gepubliceerd in de Staatscourant van 4 september 2002, nr. 169, p. 12. In 2016 is de regeling geactualiseerd en hernummerd. Deze wijziging is vastgesteld bij besluit van 24 mei 2016 en gepubliceerd in de Staatscourant 2016, 34014, met inwerkingtreding op 1 augustus 2016. De bepalingen over toetreding en uittreding zijn bij deze herziening inhoudelijk grotendeels ongewijzigd gebleven. Momenteel ligt een conceptversie van de Gemeenschappelijke Regeling voor (de concept-GR 2025), waarin de voorgenomen uittreding van het Rijk en de daaruit voortvloeiende bepalingen zijn opgenomen. De nieuwe Gemeenschappelijke Regeling 2025 bevat ten opzichte van de versie uit 2016 een uitgebreidere bepaling over uittreding, waarin de financiële, juridische en organisatorische afwikkeling van een uittreding explicieter is geregeld (artikel 35a nieuwe GR).

1.4 Het Gelders Archief heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een zelfstandige, professionele organisatie die niet alleen de archieven van de deelnemende gemeenten en het Rijk

beheert, maar ook een breed publiek bedient. Het archief beschikt over een eigen pand in Arnhem, dat is ontworpen en ingericht volgens de specifieke eisen voor een archiefbewaarplaats. Voor de bouw van dit pand is een lening van circa 21 miljoen euro afgesloten, bestaande uit een annuïtair deel van 16 miljoen euro met looptijd tot medio 2041 en een aflossingsvrij deel van 5 miljoen euro dat in 2050 moet worden afgelost. Het onderhoud en de instandhouding van het pand zijn vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) dat loopt tot 2047.

- 1.5 Het Gelders Archief ontvangt jaarlijks ongeveer zes miljoen euro aan inkomsten, waarvan circa de helft afkomstig is van het Rijk. Ongeveer 1,2 miljoen euro per jaar wordt besteed aan rente en aflossing van de lening. De overige lasten bestaan hoofdzakelijk uit personeelskosten. De begroting van het archief is dus sterk afhankelijk van de rijksbijdrage, die ongeveer drie miljoen euro per jaar bedraagt.
- 1.6 Binnen de Rijksoverheid is sinds 2019 het beleid ontstaan dat ministeries in principe niet langer deelnemen aan gemeenschappelijke regelingen. Voor het ministerie van OCW betekende dit dat de deelname aan de gemeenschappelijke regelingen van de Regionale Historische Centra moest worden beëindigd. Tegelijkertijd wilde het Rijk de uitvoering van archieftaken die nu via de RHC's plaatsvinden wél voortzetten, maar dan op een andere juridische basis.
- 1.7 De oplossing die OCW heeft gekozen is een constructie waarbij de bestaande samenwerking met de RHC's wordt voortgezet via delegatie van bevoegdheden en financiering via een specifieke uitkering (SPUK). OCW blijft daarmee verantwoordelijk voor het beheer van de rijksarchieven, maar draagt de feitelijke uitvoering over aan de RHC's. De SPUK moet de middelen bevatten waarmee die taken structureel worden bekostigd.
- 1.8 Om de overgang zorgvuldig te regelen, heeft OCW overleg gevoerd met de RHC's. Dit heeft geleid tot het Bestuursconvenant duurzame samenwerking OCW – RHC's, dat op 1 februari 2024 is ondertekend. In dit convenant is vastgelegd dat het Rijk de samenwerking met de RHC's duurzaam zal voortzetten, ook nadat het formeel uit de gemeenschappelijke regelingen is getreden.
- 1.9 Parallel aan deze bestuurlijke afspraken heeft OCW gewerkt aan de juridische vormgeving van de uittreding. In het voorjaar van 2025 heeft het ministerie conceptdocumenten opgesteld, waaronder een model-uittredingsbesluit voor de minister, een model-uittredingsregeling voor de algemene besturen van de RHC's, een model-delegatiebesluit en een concept-SPUK-regeling met bijbehorende beschikking.

- 1.10 In de Algemene Bestuursvergadering van het Gelders Archief van 27 juni 2025 is besproken dat OCW in september 2025 deze conceptstukken landelijk zou uitzetten en dat het ministerie voornemens is om de formele uittreedbesluiten nog in 2025 te nemen, zodat de nieuwe structuur per 1 januari 2027 kan ingaan.
- 1.11 In juli 2025 vond een overleg plaats tussen vertegenwoordigers van OCW en het Gelders Archief over de specifieke risico's die voor het Gelders Archief gelden vanwege het eigendom van het pand. In dat overleg heeft OCW bevestigd dat het intrekken van de delegatie na uittreding onwaarschijnlijk is, maar dat de nieuwe Archiefwet wel in die mogelijkheid voorziet.
- 1.12 OCW gaf verder aan dat er geen afzonderlijke rijksgarantie met specifieke bepalingen bestaat voor de lening van het Gelders Archief en dat de in het OCW-overzicht opgenomen zinsnede "het Rijk staat mee garant" slechts ziet op het feit dat het Rijk destijds als deelnemer in de regeling heeft ingestemd met de lening en de bijbehorende bijdrageverhoging. Het Gelders Archief heeft tijdens dit gesprek gewezen op de grotere financiële risico's die het loopt als enige RHC met een eigen pand en op de vragen van de accountant over de gevolgen van de uittreding.
- 1.13 De gemeente Arnhem heeft deze risico's op 22 september 2025 nog eens onderstreept en daarbij expliciet gewezen op de vraag welk deel van de huidige bijdrage na uittreding daadwerkelijk wordt voortgezet omdat de formulering in het convenant spreekt over voortzetting van de bijdrage in het beheer van de rijksarchieven en dat daarmee niet zonder meer is verzekerd dat ook het deel dat samenhangt met de huisvestingslasten in stand blijft.
- 1.14 Het bovenstaande laat zien dat het Gelders Archief zich in een transitiefase bevindt waarin de samenwerking met het Rijk wordt heringericht. Dit brengt veel onduidelijkheden met zich mee. In dit memo beantwoorden wij de hierover door GA gestelde vragen, onderverdeeld in drie hoofdstukken.
- 1.15 Hoofdstuk 2 gaat in op de uittreding uit de gemeenschappelijke regeling. Daarbij staan de volgende vragen centraal:
- Is het op grond van de huidige en de nieuwe Archiefwet verplicht om een gemeenschappelijke regeling in stand te houden?
  - Kan het Rijk eenzijdig uit de regeling treden?
  - Hoe wordt de uittreedsom bepaald?

- Is het voor de deelnemers van het GA verstandig om de voorgestelde gewijzigde regeling te accepteren?
- Wat gebeurt er als partijen er onderling niet uitkomen – wat zou een rechter kunnen oordelen?

1.16 Hoofdstuk 3 behandelt de specifieke uitkering die het Rijk na uittreding zal blijven verstrekken. We bespreken daarin onder meer:

- In hoeverre biedt de SPUK-regeling zekerheid over de hoogte van de bijdrage?
- Kan de SPUK worden verlaagd?
- Kan het Rijk de dienstverlening van het Gelders Archief beëindigen?
- Hoe moet de vijfjaarstermijn uit artikel 3.3, tweede lid, van de nieuwe Archiefwet worden toegepast: is het Gelders Archief gedurende die termijn verplicht om nog diensten te blijven verlenen, of betreft het uitsluitend een financiële overgangstermijn?

1.17 Hoofdstuk 4 is gewijd aan het pand in eigendom van het Gelders Archief. Daarbij gaan we in op:

- Bestaat er jurisprudentie over toe- en uittreding uit een gemeenschappelijke regeling waarin waardevermeerdering of -vermindering van onroerend goed een rol speelde?
- Heeft een uittredende of toetredende partij recht op vergoeding van vermogensopbouw of -verlies, bijvoorbeeld door waardeinstijging van het pand?

1.18 Met dit memo willen wij het Gelders Archief houvast bieden bij de keuzes die in de komende periode moeten worden gemaakt. Voor OCW biedt deze uitwerking voorspelbaarheid (heldere 5-jaarsafwikkeling na einde SPUK).

2. Uit de gemeenschappelijke regeling treden: het juridische landschap

(I) Is het op grond van de huidige en de nieuwe Archiefwet verplicht om een gemeenschappelijke regeling in stand te houden?

2.1 Dat is niet het geval. Uit de Archiefwet 1995 volgt niet dat overheidsorganen verplicht zijn om hun archieftaken via een gemeenschappelijke regeling uit te voeren. De wet regelt slechts wat er moet worden vastgelegd *indien* bestuursorganen besluiten om samen te werken of taken over te dragen. Artikel 4 van de Archiefwet 1995 bepaalt dat bij het overdragen van taken of bij de opheffing, samenvoeging of splitsing van overheidsorganen een voorziening moet worden getroffen met betrekking tot de archiefbescheiden. Deze

bepaling ziet dus uitsluitend op de verplichting om de archiefzorg te waarborgen bij een bestaande taakoverdracht. Artikel 40 van de Archiefwet bouwt daarop voort en bepaalt dat wanneer een gemeenschappelijke regeling wordt getroffen, daarin óók een voorziening moet worden opgenomen over de zorg voor de archiefbescheiden van het bij die regeling ingestelde openbaar lichaam. Daarmee regelt de wet de inhoud van de regeling, maar niet de keuze om er één op te richten.

2.2 Ook de nieuwe Archiefwet, die naar verwachting in de loop van 2026 in werking zal treden, verplicht niet tot het oprichten van een gemeenschappelijke regeling voor archieftaken. Artikel 2.6 van het wetsvoorstel² bepaalt dat de minister van OCW verantwoordelijk is voor de documenten die naar het Nationaal Archief zijn overgebracht, en dat voor documenten van een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan dat bij gemeenschappelijke regeling is ingesteld, in die regeling een verantwoordelijk overheidsorgaan moet worden aangewezen.

2.3 Artikel 3.1 van het wetsvoorstel maakt vervolgens expliciet dat de minister van OCW zijn taken en bevoegdheden die voortvloeien uit artikel 2.6, eerste lid, *kan* overdragen aan een ander bestuursorgaan. Dat kan een openbaar lichaam zijn dat bij gemeenschappelijke regeling is ingesteld. De overdracht van bevoegdheden verloopt dan via delegatie, en de uitvoering wordt bekostigd via een specifieke uitkering op grond van artikel 3.2. Uit deze bepalingen blijkt dat de wetgever ruimte laat voor een gemeenschappelijke regeling, maar daartoe geen verplichting oplegt.

(II) Kan het Rijk eenzijdig uit de regeling treden?

2.4 De regeling uit 2016 - thans van kracht - voorziet in specifieke bepalingen over toetreding, uittreding, wijziging en opheffing van de regeling (artikelen 34 tot en met 37). Uit deze bepalingen volgt dat toetreding slechts plaatsvindt bij afzonderlijke besluiten van alle bestaande deelnemers, en dat wijziging of opheffing van de regeling eveneens de gezamenlijke instemming van alle deelnemers vereist.

2.5 Voor uittreding geldt echter een ander regime. Een deelnemer kan zelfstandig besluiten om uit te treden door toezending van een daartoe strekkend besluit aan de overige partijen. Het algemeen bestuur heeft daarbij niet de bevoegdheid om het uittreden goed of af te keuren, maar regelt uitsluitend de gevolgen ervan (artikel 35, tweede lid van de GR 2016). De kosten van uittreding komen volgens artikel 35, derde lid, GR 2016 voor rekening van de

---

² Kamerstukken I 2024/25, 35 968, A.

uittredende partij. De uittreding gaat in op de eerste dag van het jaar volgend op de bekendmaking van het uittredingsbesluit in de Staatscourant. Hieruit volgt dat de minister zelfstandig kan uittreden.

2.6 Dit sluit aan bij de toelichting van de wetgever om het primaat van de uittreding te laten bij de betreffende deelnemer en het feit dat uittreding het ultieme middel voor democratische controle is. In de memorie van toelichting van de Wet gemeenschappelijke regelingen is het volgende bepaald over eenzijdige uittreding: *“Het gaat niet zozeer om de uittreding als zodanig; dat is een bevoegdheid van de desbetreffende deelnemer om te besluiten daartoe over te gaan. (...) De regering acht het niet wenselijk dat het algemeen bestuur zelf kan besluiten (...) tot toe- of uittreding (...), maar wil het primaat bij de deelnemers laten (...)”*³

2.7 In de uitspraak ABRvS 15 april 2015 (uittreding Rijk – Recreatieschap Midden-Delfland, ECLI:NL:RVS:2015:1198) benadrukte de Afdeling dat een deelnemer eenzijdig uit een GR mag treden. Het besluit tot uittreden is een eigen bevoegdheid en het samenwerkingsverband kan dit niet blokkeren of afhankelijk stellen van vooraf gestelde voorwaarden.

(III) Hoe wordt de uittreedsom bepaald?

2.8 Het Rijk kan dus eenzijdig besluiten om uit te treden, maar het algemeen bestuur dient de gevolgen ervan te regelen. Opvallend is dat het Rijk al een uittreedregeling heeft opgesteld, terwijl op grond van artikel 35 tweede lid, van de GR 2016 het algemeen bestuur de gevolgen van de uittreding dient te regelen.

2.9 Wat met ‘het algemeen bestuur regelt de gevolgen’ wordt bedoeld is dat het algemeen bestuur na ontvangst van het uittredingsbesluit de uittreding concreet afwikkelt in een bestuursbesluit dat de financiële en organisatorische effecten vastlegt en dat tevens bepaalt wat de uittreder moet betalen. In de huidige regeling uit 2016 is echter niets opgenomen omtrent de vraag hoe een eventuele uittreedsom wordt bepaald.

2.10 Niet zelden leidt de (financiële) afwikkeling na uittreding van een deelnemer dan ook tot een conflict:

- In het Koninklijk Besluit van 14 mei 1985 (gemeente Ferwerderadeel – Gezondheidsdienst N.O. Friesland, 6 KB 14 mei 1985, AB 1985/424) oordeelde De

---

³ Kamerstukken II 2012/23, 33 597, nr. 3, p. 29

Kroon dat onder het vaststellen van de financiële gevolgen van de uittreding moet worden verstaan het vaststellen van het bedrag of de bedragen die de uitgetreden gemeente moet betalen ter vergoeding van de schade welke zij rechtstreeks door de uittreding toebrengt aan de overblijvende dienst en daarmee de bij de dienst nog aangesloten gemeenten. De Kroon acht het daarbij een gepast model dat de uittredende gemeente over het eerste jaar na uittreding 100% van de normale bijdrage betaalt, over het tweede jaar na uittreding 80%, over het derde jaar na uittreding 60%, over het vierde jaar na uittreding 40% en over het vijfde jaar na uittreding 20%. Daarmee zou de uittreding dan afgekocht zijn. Er werd zodoende een afbouwperiode van vijf jaar gehanteerd.

- In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 12 augustus 1993 (Hoogeveen - Automatiseringscentrum Noord-Nederland, ECLI:NL:RVS:1993:AQ0619) oordeelde de Afdeling dat het onredelijk is om bij uittreding kosten in rekening te brengen die in werkelijkheid niet worden gemaakt, zoals hypothetische wachtgeldverplichtingen op basis van een fictieve liquidatie van het samenwerkingsverband. Als uitgangspunt geldt dat een uittredende partij alleen de schade hoeft te vergoeden die zij rechtstreeks door haar uittreden toebrengt aan de gemeenschappelijke dienst en de overblijvende deelnemers (in dit geval was een onmiddellijke liquidatie ten tijde van uittreding niet voorzienbaar, zodat fictieve liquidatiekosten niet mochten worden doorberekend.)
- In de uitspraak ABRvS 12 december 2001 (Korendijk – Natuur- en Recreatieschap Haringvliet, ECLI:NL:RVS:2001:AD7959) bevestigde de Afdeling het principe dat de uittredende partij de rechtstreekse schade voor het gemeenschappelijk orgaan en de overige deelnemers moet vergoeden. In deze zaak moest het recreatieschap de uittreedsom van de Afdeling opnieuw berekenen, uitgaand van de reële schade per datum uittreding. De Afdeling vervolgt door te stellen dat een overbruggingsperiode van vijf jaren, te rekenen vanaf de datum van uittreding, voor de hand ligt. De Afdeling vindt dat van het algemeen bestuur mag worden verwacht dat het zich binnen die periode kan aanpassen aan ten gevolge van de uittreding gewijzigde omstandigheden. Voorts oordeelde de Afdeling dat op de vastgestelde schade het aandeel van de gemeente in de algemene reserve op de uittredingsdatum in mindering moet worden gebracht (zie overweging 2.5.1).
- In de uitspraak Rb. Arnhem 5 augustus 2010 (uittreding Montferland – Werkvoorziening Midden-Gelderland, ECLI:NL:RBARN:2010:BN4496) had het algemeen bestuur de uittreedsom vastgesteld op basis van kostenposten alsof de

regeling in tien jaar volledig zou worden afgebouwd, maar ten tijde van het uittreden was een volledige liquidatie binnen tien jaar niet voorzienbaar. De rechtbank oordeelde dat Montferland alleen de reële en onontkoombare ontvechttingskosten hoefde te vergoeden die direct uit haar uittreding voortvloeiden, en dan nog slechts over een redelijke overgangperiode (vijf jaar).

- In de uitspraak ABRvS 15 april 2015 (uittreding Rijk – Recreatieschap Midden-Delfland, ECLI:NL:RVS:2015:1198) benadrukte de Afdeling benadrukte dat een deelnemer eenzijdig uit een GR mag treden. Het besluit tot uittreden is een eigen bevoegdheid en het samenwerkingsverband kan dit niet blokkeren of afhankelijk stellen van vooraf gestelde voorwaarden. Bij de afwikkeling geldt dat de uittreder alleen de directe gevolgen van zijn uittreden moet vergoeden. Toekomstige schade wordt berekend over een overgangperiode van in beginsel vijf jaar vanaf uittreding. Langlopende verplichtingen of de wens van het samenwerkingsverband om het takenpakket ongewijzigd voort te zetten vormen geen grond om van die vijfjaarsnorm af te wijken. In deze zaak had het recreatieschap de uittreedsom voor het Rijk aanvankelijk op ruim €51 miljoen vastgesteld, vanuit de gedachte dat het Rijk moest blijven meebetalen aan ongewijzigde taken. De Afdeling oordeelde dat dit standpunt niet in stand kon blijven.
- In de zaak Rb. Noord-Holland 9 augustus 2018 (gemeente Schagen – Recreatieschap Geestmerambacht, ECLI:NL:RBNHO:2018:7649) ging het over dat het algemeen bestuur de uittreedsom op €168.000,- zette door uit te gaan van een afbouwtermijn van 14 jaar, maar de rechtbank achtte zo'n lange termijn onredelijk omdat in de jurisprudentie een periode van circa vijf jaar als uitgangspunt geldt. Het bestreden besluit kon daarom niet in stand blijven. De rechtbank vernietigde de uittreedsom en droeg het bestuur op een nieuwe berekening te maken met inachtneming van een afbouwperiode van vijf jaar. Daarbij werd tevens bevestigd dat alleen reële en noodzakelijke kosten van de ontvechting voor rekening van de uittreder mogen komen. Kostenposten die niet daadwerkelijk worden gemaakt, kunnen niet worden meegenomen. Ook in de uitspraak rb. Limburg 24 juli 2018 (uittreding uit Reinigingsdienst Maasland, ECLI:NL:RBLIM:2018:5990) werd duidelijk dat een termijn van ongeveer vijf jaar als redelijk wordt gezien. Een aanzienlijk langere periode werd onacceptabel geacht.

- 2.11 Op grond van de behandelde jurisprudentie komen de volgende kaders naar voren:
- Het gaat om de schade die het rechtstreeks gevolg is van uittreden. Daarbij betreft het de reële schade;

- Het aandeel in de algemene reserve op datum uittreden wordt in mindering gebracht op het berekende schadebedrag;
- Een periode van vijf jaar wordt als redelijk aangemerkt; en
- De hoogte van de deelnemersbijdrage kan wel een rol spelen bij het vaststellen van de hoogte van de uittreedsom.

2.12 Op basis van de vermelde jurisprudentie dienen dus de reële en onontkoombare ontvlechtungskosten voor rekening van de uittredende partij te komen. Kostenposten die niet worden gemaakt, kunnen niet worden gehanteerd. Dit gedurende een beperkte periode (5 jaar), vanuit de aanname dat de organisatie zich in deze periode moet kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie.

(IV) Is het verstandig om de voorgestelde gewijzigde regeling te accepteren?

2.13 De jurisprudentie van de Afdeling (en daarvoor de Kroon) onderscheidt twee methoden om de uittredingsschade te berekenen wanneer dit niet in de gemeenschappelijke regeling is bepaald.⁴ Het is aan de ene kant mogelijk om de uittredende deelnemer over een periode van vijf jaar de eigen kosten voor de deelname door te laten betalen, waarbij de bijdrage ieder jaar met twintig procent afneemt. Dit is een efficiënte manier om de uittredingsschade te berekenen omdat niet over iedere (mogelijke) kostenpost gediscussieerd hoeft te worden.

2.14 Aan de andere kant kan de uittredingsschade bepaald worden door de directe reële schade als gevolg van de uittreding te berekenen. De termijn waarbij aangesloten kan worden is die van de begrotingssystematiek, in welk verband vijf jaar een redelijke overbruggingsperiode wordt geacht (ABRvS 12 december 2001, ECLI:NL:RVS:2001:AD7959, r.o. 2.5.1). Deze manier om schade te berekenen ligt meer voor de hand als de gemeenschappelijke regeling grote schade lijdt door de uittreding.⁵

2.15 In de ontwerptekst van de aangepaste Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is gekozen voor de eerste benadering. Artikel 35a, tweede lid, (concept) GR 2025 bepaalt dat de uittreedsom wordt vastgesteld op basis van een afbouw over vijf jaren, waarbij de

---

⁴ *Intergemeentelijke samenwerking toegepast. Handreiking voor toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen*, Hasselt: SMG 2013, p. 29

⁵ Zie noot van T. Barkhuysen en A.A. al Khatib bij de uitspraak ABRvS 15 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1198.

uittreder over het eerste kalenderjaar na de uittreding honderd procent van de jaarlijkse bijdrage betaalt, vervolgens tachtig, zestig, veertig en twintig procent.⁶

2.16 De vraag rijst echter of deze afbouwregeling passend is voor het Gelders Archief. In feite is dat een hypothetische vraag, omdat er op het moment van uittreding mogelijk geen of nauwelijks directe schade is. Na uittreding blijft het Rijk immers via de SPUK – op basis van artikel 3.1 en 3.2 van de nieuwe Archiefwet - gebruikmaken van de diensten van het Gelders Archief, waardoor de samenwerking feitelijk wordt voortgezet. De werkzaamheden, het gebruik van het pand en de personele inzet blijven ongewijzigd, terwijl daartegenover een structurele rijksbijdrage blijft staan. Van daadwerkelijke ontvlechting of afbouw is op dat moment dan geen sprake, zodat ook de noodzaak van een uittreedsom op dat moment ontbreekt.

2.17 Niettemin, indien wordt weggedacht dat het Rijk na uittreding de samenwerking voortzet via de SPUK, rijst de vraag welke methode dan het meest passend is voor het Gelders Archief. Dat is uiteindelijk een vraag die door (financiële) deskundigen op dit terrein zou moeten worden beoordeeld en die zich niet eenvoudig laat beantwoorden. Wel kan worden opgemerkt dat de tweede methode in het algemeen meer voor de hand ligt wanneer de gemeenschappelijke regeling door het uittreden van een deelnemer aanzienlijke schade lijdt. In dat geval zou immers beter kunnen worden aangesloten bij de feitelijke financiële gevolgen van het vertrek van het Rijk, in plaats van bij een abstracte forfaitaire afbouwssystematiek. Welke omvang die schade in de praktijk zou hebben, valt op dit moment nog niet vast te stellen.

(V) *Wat gebeurt er als partijen er onderling niet uitkomen - wat zou een rechter kunnen oordelen?*

2.18 Als de wijziging er niet doorheen komt, dan moet op basis van de huidige regeling uit 2016 (artikel 35, tweede lid) de gevolgen van de uittreding door het algemeen bestuur worden geregeld. De wijze van besluitvorming binnen het algemeen bestuur is vastgelegd in artikel 5 van de regeling. Daarbij geldt dat ieder lid één stem heeft, dat beraadslaging en besluitvorming alleen kunnen plaatsvinden wanneer meer dan de helft van de zitting hebbende leden aanwezig is (artikel 5, vierde lid GR 2016), en dat besluiten worden genomen met een volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen (artikel 5, zesde

---

⁶ Op grond van het vierde lid van artikel 35a (concept) GR 2025 is het tweede lid echter niet van toepassing als uittreding door de minister plaatsvindt onder gelijktijdige voortzetting van de financiering van het beheer van het rijksarchief.

lid GR 2016). Zodoende zou de afwikkeling op basis van de tweede methode (de berekening van de directe, reële schade) door het algemeen bestuur kunnen worden vastgesteld met een volstrekte meerderheid van stemmen.

2.19 Indien het Rijk het vervolgens niet eens is met het besluit van het algemeen bestuur, dan kan zij daartegen eerst in bezwaar gaan. Daarna kan het Rijk beroep instellen bij de rechtbank, waarna hoger beroep kan volgen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Een dergelijk proces kan jaren in beslag nemen.

2.20 De vraag is vervolgens wat een rechter, mocht het zover komen, zal oordelen. Zoals hierboven al is uiteengezet, is er inmiddels een bestendige lijn in de jurisprudentie ontstaan. Reële en onontkoombare ontvlechtingskosten dienen voor rekening van de uittredende partij te komen. De reële kosten dienen te worden berekend. Kostenposten die niet worden gemaakt, kunnen niet worden gehanteerd. Dit gedurende een beperkte periode (5 jaar), vanuit de aanname dat de organisatie zich in deze periode moet kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie. Als het algemeen bestuur binnen deze lijnen beweegt, zien wij geen reden (met veel slagen om de arm; veel hangt natuurlijk ook af van de omstandigheden van het geval) waarom de rechter hier niet in mee zou gaan.

(VI) Conclusie

2.21 Bovenstaande analyse laat zien dat het Rijk bevoegd is om eenzijdig uit de gemeenschappelijke regeling te treden, maar dat het algemeen bestuur vervolgens de financiële gevolgen moet vaststellen. Daarbij geldt de vaste lijn uit de jurisprudentie: alleen de reële en onontkoombare schade als gevolg van uittreding komt voor vergoeding in aanmerking, doorgaans berekend over een aanpassingsperiode van vijf jaar. In de huidige situatie is echter van schade waarschijnlijk geen of nauwelijks sprake zolang het Rijk de samenwerking via de SPUK voortzet en de taken van het Gelders Archief onverminderd blijven bestaan.

3. De specifieke uitkering

(I) In hoeverre biedt de SPUK-regeling zekerheid over de hoogte van de bijdrage?

3.1 Op 1 februari 2024 hebben de staatssecretaris van OCW en de algemene rijksarchivaris met de besturen van de RHC's het Bestuursconvenant duurzame samenwerking ondertekend.⁷

---

⁷ Het convenant is niet in rechte afdwingbaar (artikel 11, onder b, convenant).

Daarin is vastgelegd dat het Rijk, ondanks het formeel beëindigen van het deelnemerschap aan de gemeenschappelijke regelingen, duurzaam betrokken blijft bij het beheer van de rijksarchieven. De minister heeft bevestigd dat de rijksbijdrage wordt gecontinueerd en voortaan zal worden verstrekt via een specifieke uitkering als bedoeld in artikel 15a van de Financiële-verhoudingswet. Het convenant bepaalt daarnaast dat deze bijdrage betrekking heeft op het beheer van zowel de papieren als de gedigitaliseerde rijksarchieffcollecties die bij de RHC's berusten.

3.2 In een side letter (ook daterend van 1 februari 2024) bij het convenant heeft OCW nader toegelicht dat de financiële bijdrage jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de loon- en prijsontwikkeling.

3.3 Over de SPUK heeft de wetgever het volgende geschreven in de memorie van toelichting bij de nieuwe Archiefwet:

Artikel 3.2, eerste lid, bepaalt dat de Minister van OCW voor de uitoefening van de overgedragen taken en bevoegdheden een specifieke uitkering verstrekt aan het desbetreffende openbaar lichaam of de desbetreffende bedrijfsvoeringsorganisatie, provincie of gemeente. Ingevolge het tweede lid van artikel 3.2 stelt de Minister bij ministeriële regeling nadere regels over de specifieke uitkering. In de ministeriële regeling zullen onder andere nadere regels worden gesteld omtrent de hoogte, de uitbetaling en de verantwoording van de specifieke uitkering.⁸

3.4 Dus voor de SPUK zal een ministeriële regeling opgesteld moeten worden. Hiervan is inmiddels een model opgesteld ('Regeling specifieke uitkering beheer rijksarchief'). In de toelichting bij deze ministeriële regeling zijn de uitgangspunten opgenomen voor de hoogte van de SPUK:

Uitgangspunten voor de hoogte van de specifieke uitkeringen

De hoogte van de specifieke uitkering is gelijk aan de bijdrage van het Rijk als deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling van een RHC in het laatste jaar voor de uittreding van het Rijk uit genoemde gemeenschappelijke regeling, met inbegrip van een eventuele loon- en prijsbijstelling over dat jaar. De specifieke uitkering kan voorts jaarlijks verhoogd worden in verband met loon- en prijsbijstellingen.

---

⁸ Idem, p. 76.

3.5 De hoogte van de SPUK is dus gelijk aan de bijdrage van het Rijk als deelnemer aan het GA in het laatste jaar voor de uittreding van het, met inbegrip van een eventuele loon- en prijsbijstelling over dat jaar. Hieronder worden ook huisvestingslasten begrepen, zoals in de toelichting is vermeld:

Artikel 2 regelt de verstrekking van de specifieke uitkeringen aan de RHC's. De minister verstrekt jaarlijks een specifieke uitkering aan de in het tweede lid genoemde RHC's voor het beheer van rijksarchieven. Deze dekt ook de bijhorende kosten voor de inzet van medewerkers en voor de huisvesting. De bedragen van de specifieke uitkeringen zijn per RHC eveneens in het tweede lid gespecificeerd. De minister verstrekt de specifieke uitkeringen op grond van het derde lid jaarlijks ambtshalve voor 1 oktober. Omdat de verstrekking van de specifieke uitkeringen ambtshalve plaatsvindt, hoeven de RHC's geen jaarlijkse aanvragen in te dienen.

De jaarlijkse verstrekking van de specifieke uitkering, doet niet af aan het feit dat de specifieke uitkering een structureel karakter heeft. Op grond van artikel 3.2, eerste lid, van de wet is de minister immers verplicht om een specifieke uitkering te verstrekken voor de uitvoering van de taken die de minister op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Archiefwet 20.. aan de RHC's heeft overgedragen. Deze taakoverdracht is in beginsel voor onbepaalde tijd, en kan uitsluitend in een aantal specifieke gevallen – opgenomen in artikel 3.3, eerste lid, van de wet – worden ingetrokken (...)

3.6 De SPUK-regeling biedt in de kern dus voorspelbaarheid over de hoogte van de rijksbijdrage. De uitkering is structureel gekoppeld aan de gedelegeerde rijkstaken en wordt in beginsel jaarlijks ambtshalve verstrekt. De toelichting bij de conceptregeling legt de basis vast: het bedrag sluit aan bij de rijksbijdrage in het laatste jaar waarin het Rijk deelnemer is, vermeerderd met loon- en prijsbijstelling, en dekt zowel personele lasten als huisvesting. In de praktijk betekent dit dat het 'huisvestingsdeel' van de huidige lumpsum (dat de afgelopen jaren ongeveer de helft van de rijksbijdrage uitmaakt) in de SPUK mee verhuist en vervolgens meeloopt met indexatie. Maar volledige garanties over de hoogte kent het stelsel niet. De minister kan de regeling natuurlijk wijzigen.

(II) Kan de SPUK worden verlaagd?

3.7 Op grond van artikel 4 van de ontwerpregeling kan de SPUK tussentijds worden verlaagd. Volgens de toelichting kan dit artikel alleen worden toegepast wanneer zich één van de omstandigheden voordoet waarvoor de RHC op grond van de zogenoemde meldingsplicht verplicht is de minister te informeren (artikel 4 van de SPUK ontwerpregeling verwijst naar

artikel 3 sub c). De meldingsplicht houdt in dat het RHC onverwijld melding moet doen aan de minister wanneer:

- Aannemelijk is dat de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is verstrekt niet, niet tijdig of niet volledig zullen worden uitgevoerd;
- Aannemelijk is dat niet of niet volledig aan de aan de uitkering verbonden verplichtingen zal worden voldaan; of
- Zich andere omstandigheden voordoen die relevant kunnen zijn voor een beslissing van de minister tot wijziging, intrekking of vaststelling van de uitkering.

(III) Kan het Rijk de dienstverlening van het Gelders Archief beëindigen?

3.8 Niet alleen kan de specifieke uitkering tussentijds worden verlaagd, ook kan het besluit tot overdracht van verantwoordelijkheden op grond van artikel 3.1 van de nieuwe Archiefwet door de minister worden ingetrokken. Artikel 3.3 van de nieuwe Archiefwet bepaalt dat dit in drie gevallen mogelijk is:

- Op verzoek van het betrokken bestuursorgaan;
- Wanneer de duurzame toegankelijkheid van de documenten door gebrekkig beheer in gevaar komt of het bestuursorgaan tekortschiet in de uitvoering van zijn verplichtingen; of
- Wanneer sprake is van een beleidsmatige heroverweging.

3.9 Bij deze laatste grond - beleidsmatige heroverweging - is in de wet een overgangstermijn van vijf jaar opgenomen. Dat betekent dat een intrekingsbesluit in dat geval niet eerder in werking kan treden dan vijf jaar na de dagtekening van het besluit. De wetgever acht vijf jaar een redelijke periode om betrokken instellingen de tijd te geven zich aan te passen aan gewijzigde omstandigheden. Deze termijn sluit volgens de wetgever aan bij de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak waarin bij uittreding uit een gemeenschappelijke regeling eveneens een overgangstermijn van vijf jaar gebruikelijk wordt geacht. Daarbij haalt ze de volgende uitspraak aan: ABRvS 15 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1198.⁹

3.10 Een aandachtspunt voor het Gelders Archief is dat de minister het besluit intrekt wegens beleidsmatige redenen. Het Gelders Archief wijst op twee risico's bij een eventuele intrekking van de delegatie.

---

⁹ Kamerstukken II 2021/22, 35 968, nr. 3, p. 77.

- De resterende looptijd van de annuïtaire lening is maximaal 10 jaar langer dan de inwerkingtreding van een mogelijke intrekking van de delegatie (bij intrekking op 1-1-2027 en inwerkingtreding 5 jaar later: 1-1-2032).
- De onderhoudsvoorziening alleen is niet toereikend. Bij wegvallen van SPUK voor 1-1-2047 kunnen de benodigde middelen niet worden aangevuld met wegvallende rente- en aflossingskosten.

3.11 Over wat moet worden verstaan onder 'beleidsmatige heroverweging' heeft de wetgever zich niet uitgelaten. Aan de ene kant biedt OCW in haar stukken enige geruststelling dat een intrekking van de delegatie niet snel te verwachten is. In zijn e-mail van 18 juli 2025 schrijft Geert Leloup, senior beleidsadviseur bij OCW, dat het Rijk niet de intentie heeft om de delegatie na de uittreding weer in te trekken, en dat hij dit bovendien onwaarschijnlijk acht. Aan de andere kant blijft de mogelijkheid daartoe wél bestaan: op grond van artikel 3.3 van de nieuwe Archiefwet kan de minister het delegatiebesluit immers intrekken. Leloup heeft naar aanleiding van vragen van het Gelders Archief over het pand toegelicht dat hierover geen garanties kunnen worden gegeven, omdat dit de beleidsvrijheid van de minister zou beperken.

3.12 Indien de minister onverhoopt besluit om de delegatie daadwerkelijk in te trekken, staat het Gelders Archief als rechtstreeks belanghebbende de mogelijkheid open om daartegen bezwaar te maken. Binnen zes weken na bekendmaking kan bezwaar worden ingediend bij de minister van OCW. Tijdens de bezwaarfase vindt een heroverweging van het besluit plaats. Daarbij kan worden aangevoerd dat een intrekking van de delegatie, gelet op de afhankelijkheid van de rijksbijdrage en de langlopende financiële verplichtingen van het archief, onredelijk uitwerkt.

3.13 Indien de minister na heroverweging bij zijn besluit blijft, kan het Gelders Archief beroep instellen bij de rechtbank. Tegen de uitspraak van de rechtbank staat hoger beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Over intrekking van artikel 15a Financiële-Verhoudingswet (waar deze SPUK op gebaseerd zal zijn) hebben wij geen jurisprudentie kunnen vinden. Wij hebben dan ook gekeken naar jurisprudentie over het intrekken van subsidies. In de jurisprudentie over beëindiging of intrekking van subsidies op beleidsmatige gronden volgt dat rechters vooral toetsen of een redelijke overgangstermijn is geboden en of de minister het besluit zorgvuldig heeft voorbereid en deugdelijk heeft gemotiveerd. In veel zaken wordt een termijn van circa één tot twee jaar al als redelijk aangemerkt. Zo oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat twee jaar "in beginsel niet onredelijk" is bij beëindiging van een subsidierelatie (ABRvS 8 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3649), en dat een termijn van achttien maanden eveneens voldoende kan

zijn (ABRvS 2 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1159). Ook werd in een eerdere uitspraak een overgangstermijn van zes maanden toereikend geacht (ABRvS 11 juli 2007, ECLI:NL:RVS:2007:BA9276).

3.14 Tegen deze achtergrond zal de in artikel 3.3 vastgelegde termijn van vijf jaar in beginsel als voldoende worden beschouwd. Dat neemt echter niet weg dat het besluit alsnog getoetst moet worden aan het evenredigheidsbeginsel (artikel 3:4, tweede lid, Awb). De minister zal bij een besluit tot intrekking op zorgvuldige wijze moeten motiveren waarom in de gegeven omstandigheden - met name gezien de financiële en organisatorische gevolgen voor het Gelders Archief - de maatregel evenredig is. De vijfjaarstermijn biedt dan wel tijd, maar geen vrijbrief: belangenafweging blijft essentieel om de rechtmatigheid van een dergelijk besluit te kunnen dragen.

(IV) Hoe moet de vijfjaarstermijn uit artikel 3.3, tweede lid, van de nieuwe Archiefwet worden toegepast: is het Gelders Archief gedurende die termijn verplicht om nog diensten te blijven verlenen, of betreft het uitsluitend een financiële overgangstermijn?

3.15 De vijfjaarstermijn in artikel 3.3, tweede lid, betreft een uitgestelde-werkingsbepaling. Bij intrekking op grond van een beleidsmatige heroverweging wordt het delegatiebesluit wel genomen, maar het treedt niet in werking vóór afloop van vijf jaren na dagtekening. Tot dat moment blijft de delegatie van kracht en blijft het Gelders Archief de overgedragen taken uitvoeren. Omdat artikel 3.2 de specifieke uitkering rechtstreeks koppelt aan de uitoefening van die overgedragen taken, loopt in diezelfde periode ook de SPUK door.

3.16 Pas na inwerkingtreding eindigt de delegatie en vallen de taken terug naar de minister als verantwoordelijke in de zin van artikel 2.6. De wet kent alleen een directe beëindiging zonder vijfjaarstermijn bij de andere intrekkingsoorzaken van artikel 3.3, eerste lid, onderdelen a en b (op verzoek van het bestuursorgaan of bij gebrekkig beheer/ernstig tekortschieten).

3.17 De in artikel 3.3, tweede lid, van de nieuwe Archiefwet genoemde vijfjaarstermijn kan niet worden beschouwd als een 'echte' overgangstermijn. Gedurende deze periode blijft de delegatie immers volledig van kracht. Het Gelders Archief blijft alle rijkstaken uitvoeren. De organisatie heeft in deze fase dus geen reële mogelijkheid tot structurele afbouw van activiteiten en lasten. De bepaling functioneert daarom feitelijk als een uitgestelde inwerkingtreding van het intrekkingbesluit, niet als een periode waarin de instelling zich kan voorbereiden op een nieuwe financiële realiteit.

3.18 Tegen die achtergrond is het redelijk om, ná afloop van deze vijfjaarstermijn van de SPUK, een aanvullende periode van vijf jaar te hanteren waarin het Rijk de jaarlijkse bijdrage volledig blijft voldoen. Daarmee wordt geborgd dat een afzonderlijk moment van financiële afwikkeling plaatsvindt. Dit voorstel sluit nauw aan bij de afbouwsystematiek die het Rijk zelf in de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling heeft opgenomen, maar schuift de toepassing daarvan door naar het moment waarop de SPUK daadwerkelijk eindigt. In het voorstel van het Rijk – neergelegd in artikel 35a, tweede lid, van de ontwerptekst van de aangepaste Gemeenschappelijke Regeling 2025 – is immers bepaald dat bij uittreding de jaarlijkse bijdrage over een periode van vijf jaar wordt afgebouwd, te weten 100%, 80%, 60%, 40% en 20%. In dit geval is het echter niet redelijk om jaarlijks met twintig procent af te bouwen, omdat de lasten van het Gelders Archief in die periode niet verminderen. Redelijker is om gedurende vijf jaar het volledige (100%) bedrag te blijven betalen.

3.19 Voor deze benadering bestaan bovendien bijzondere omstandigheden die een afwijking van de vaste lijn in de jurisprudentie rechtvaardigen. Ten eerste is met instemming van het Rijk een pand verworven en ingericht dat specifiek is toegerust op de uitvoering van archieftaken. Het betreft een gebouw met een bijzondere functie en een hoge mate van specialisatie, waardoor het niet eenvoudig kan worden afgestoten of herbested. Daarmee zijn investeringen gedaan die rechtstreeks verband houden met de taken die namens het Rijk worden uitgevoerd. Ten tweede blijft het Rijk, ondanks de formele uittreding, de uitvoering van deze taken feitelijk bij het Gelders Archief beleggen. Dat betekent dat de organisatie enerzijds niet kan afbouwen, terwijl anderzijds de rijksbijdrage via de SPUK uitsluitend de lopende kosten dekt en geen rekening houdt met de schadecomponent die normaliter bij uittreding wordt vergoed.

3.20 Gelet op deze omstandigheden is een aanvullende periode van vijf jaar waarin het Rijk de volledige bijdrage blijft voldoen niet alleen redelijk, maar ook bestuurlijk uitlegbaar. Om dit uitgangspunt duurzaam te waarborgen, is het van belang dat deze afspraak juridisch wordt verankerd in zowel de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling 2025 als in de uittreedregeling. In de nieuwe regeling zal daartoe kunnen worden bepaald dat, wanneer de voortzetting van de financiering eindigt, alsnog een uittreedsom verschuldigd is. In de uittreedregeling kan dit worden uitgewerkt als een specifieke financiële bepaling op grond van artikel 6.x, waarin wordt vastgelegd dat het Rijk na beëindiging van de SPUK gedurende vijf jaren de volledige jaarlijkse bijdrage blijft voldoen.

3.21 Daarnaast dient ook rekening gehouden te worden met de situatie waarin de minister tussentijds besluit de delegatie gedeeltelijk in te trekken. Hoewel dit scenario niet expliciet

in de wet of de regeling is geregeld, kan het zich in de praktijk wel voordoen. In dat geval is het redelijk dat de financiële gevolgen op gelijke wijze worden afgewikkeld als bij volledige beëindiging van de samenwerking. Met andere woorden: wanneer de minister de samenwerking stap voor stap vermindert, wordt dat beschouwd als een gedeeltelijke beëindiging van de voortzetting, waarvoor een naar evenredigheid berekende uittreedsom verschuldigd is. Deze uitwerking zorgt ervoor dat een gefaseerde aanpassing niet tot een andere financiële uitkomst leidt dan een directe beëindiging en borgt een evenwichtige afwikkeling van de gevolgen van het wegvallen van rijksfinanciering.

(V) Conclusie

3.22 Het SPUK-stelsel biedt het Gelders Archief in beginsel financiële continuïteit. De uitkering sluit aan bij de rijksbijdrage in het laatste deelnemersjaar, wordt jaarlijks geïndexeerd en dekt zowel personele als huisvestingslasten. Ook is sprake van een structureel karakter zolang de delegatie voortduurt. De regeling is echter niet onveranderlijk. De minister behoudt de bevoegdheid om de delegatie bij beleidsmatige heroverweging in te trekken, zij het met een wettelijke uitgestelde werking van vijf jaar. In die periode blijft de taakuitoefening onverkort in stand en is van daadwerkelijke afbouw of kostenreductie geen sprake.

3.23 Juist daarom kan de wettelijke vijfjaarstermijn niet worden beschouwd als een reële overgangperiode, maar als een uitgestelde beëindiging van de samenwerking. Zodra de SPUK afloopt, zou er zonder aanvullende afspraken nooit een moment zijn geweest waarop het Rijk financieel heeft afgerekend over zijn uittreding. Dat zou in strijd zijn met het uitgangspunt dat een uittredende partij de reële schade van het samenwerkingsverband vergoedt.

3.24 Om dat te voorkomen, is het redelijk dat na beëindiging van de SPUK nog gedurende vijf jaar de volledige jaarlijkse bijdrage wordt voldaan. Deze aanpak sluit aan bij het door het Rijk zelf gekozen systeem van een vijfjarige afbouw, maar stelt de toepassing ervan uit tot het moment dat de samenwerking ook feitelijk eindigt. Het is raadzaam deze afspraken in zowel de GR 2025 als de uittreedregeling vast te leggen.

4. Het pand

(I) *Bestaat er jurisprudentie over toe- en uittreding uit een gemeenschappelijke regeling waarin waardevermeerdering of -vermindering van onroerend goed een rol speelde?*

4.1 In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 12 december 2001 (ECLI:NL:RVS:2001:AD7959) heeft de Afdeling geoordeeld dat bij de vaststelling van de uittreedschade het aandeel van de uittreder in de algemene reserve van de regeling in mindering moet worden gebracht op het schadebedrag. Daarmee wordt voorkomen dat de uittreder tweemaal betaalt: eenmaal via zijn aandeel in het vermogen, en nogmaals via de uittreedsom. De Afdeling verwijst hier dus naar het zichtbare eigen vermogen dat op de balans van het openbaar lichaam is opgenomen. Dit gaat niet over de stille reserves die in activa (zoals gebouwen) schuilgaan.

4.2 Eventuele stijging van de waarde van het pand wordt niet in de boekhouding verwerkt, tenzij de deelnemende besturen expliciet besluiten tot herwaardering en vorming van een herwaarderingsreserve. Zolang dat niet is gebeurd, vormt de waardevermeerdering van een pand een stille reserve: een latente, niet-gerealiseerde vermogenspost die geen onderdeel vormt van de algemene reserve. Omdat de Afdeling in de uitspraak uit 2001 uitsluitend spreekt over het aandeel van de uittreder in de algemene reserve, wordt een stille reserve dus niet betrokken bij de financiële afwikkeling van uittreding.

4.3 Wanneer het Rijk uittreedt, kan het op basis van de huidige jurisprudentie dus geen aanspraak maken op de stille reserve. Alleen als partijen daarover uitdrukkelijke afspraken maken, kan het Rijk aanspraak maken op een deel van de gerealiseerde meerwaarde bij latere verkoop.

(II) Heeft een uittredende of toetredende partij recht op vergoeding van vermogensopbouw of -verlies, bijvoorbeeld door waardestijging van het pand?

4.4 Zoals hierboven is uiteengezet, heeft een uittredende partij op grond van de vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geen zelfstandig recht op vergoeding van vermogensopbouw in de zin van waardestijging van activa. De rechtspraak beperkt zich tot het uitgangspunt dat de uittreder enkel de reële en rechtstreeks door zijn uittreding veroorzaakte schade van het openbaar lichaam en de overblijvende deelnemers moet vergoeden. Daarbij geldt dat op het schadebedrag het aandeel van de uittreder in de algemene reserve in mindering wordt gebracht.

4.5 Voor toetredende partijen geldt dat er evenmin regels bestaan over vergoeding voor eerder opgebouwde vermogenswaarden. Artikel 34 van de huidige gemeenschappelijke regeling bepaalt slechts dat toetreding kan plaatsvinden bij gezamenlijk besluit van de bestaande deelnemers en de toetredende partij. De omvang van de inbreng of de eventuele instapvergoeding is daarmee een kwestie van onderhandeling.

Aan : Algemeen Bestuur
Van : Directie
Datum : 3 december 2025
Onderwerp : Uittreden Rijk uit de Gemeenschappelijke Regeling
Bijlagen : Documentenset OCW + Advies Dirkzwager

1. Inleiding

In 2018 heeft toenmalig Minister Slob aangegeven dat het Rijk gaat uittreden uit de gemeenschappelijke regelingen van de Regionaal Historische Centra (RHC's) in Nederland. OCW streeft naar uittreding van het Rijk per 1 januari 2027. Na uittreding blijven de RHC's taken voor het Rijk uitvoeren. Hiervoor wordt een delegatie afgegeven. Financiering vindt plaats op basis van een Specifieke Uitkering (SPUK). Afspraken over samenwerking worden vastgelegd in bestuursconvenanten. Op 1 februari 2024 is reeds door OCW en de RHC's een eerste bestuursconvenant getekend vanwege de uittreding.

De uittreding is afhankelijk van de wijziging van de Archiefwet. Deze wijziging was voorzien in 2021, maar is meerdere keren vertraagd. De nieuwe Archiefwet is in 2025 behandeld in de Tweede Kamer. De wet wordt nu doorgeleid naar de Eerste Kamer. [Inwerkingtreding is verwacht per 1 januari 2027.](#)

Deze notitie gaat in op actuele zaken aangaande de uittreding (2), afspraken over het uittredingsproces in de GR (3) en eindigt met de vergoeding door OCW van transitiekosten (4).

2. Overzicht actuele zaken uittreding

In verschillende samenstellingen vinden ambtelijk en bestuurlijk voorbereidende gesprekken plaats over de uittreding. Kernpunt van besprekingen zijn de toekomstige samenwerking, de voortzetting van de dienstverlening en de financiële zekerheden voor de achterblijvende partners. OCW streeft ernaar in het uittredingsproces generieke zaken die voor alle RHC's gelden af te splitsen van specifieke zaken die op één RHC betrekking hebben. De laatste overzichten met generieke en specifieke zaken zijn gedeeld en besproken met het Dagelijks Bestuur op 2 oktober 2025.

- a) Actuele generieke zaken aangaande alle RHC's.
- b) Status borging van de financiële zekerheid voor de GR-partners van het Gelders Archief vanwege het eigen pand van het Gelders Archief in geval van stopzetting van de delegatie (*specifiek* Gelders Archief).
- c) Voorstel plannen extra vergadering voor het Algemeen Bestuur vanwege besluitvorming in begin 2026.

Ad a. Actuele generieke zaken

Op 4 september 2025 zijn het Model uittreedbesluit en bijbehorende voorhang brieven door de minister van OCW gepubliceerd op de websites van de [Tweede Kamer](#) en de [Eerste Kamer](#).

Op 20 november 2025 hebben de voorzitters van de RHC's van OCW de definitieve versies ontvangen van:

1. de Model Uittreedregeling:¹ Hierin wordt de uittreding geregeld. Het stuk bevat verwijzingen naar de volgende documenten. OCW heeft een generiek model voor deze regeling gemaakt,

---

¹ De termen uittreedplan en uittreedregeling worden in de stukken van OCW uitwisselbaar gebruikt.

op basis waarvan elke RHC de eigen specifieke zaken kan toevoegen. Het gebruik van het model is niet verplicht.

2. het Concept Delegatiebesluit: Bevat de delegatie van wettelijke bevoegdheden van de rijksarchivaris aan een functionaris binnen een RHC.
3. de SPUK-regeling en de Model SPUK-beschikking: Bevatten de financiële afspraken voor het uitvoeren van de delegatie door een RHC.
4. het Bestuursconvenant 2.0: Bevat de structurele samenwerkingsafspraken tussen OCW en de RHC's. Een eerste bestuursconvenant is op 1 februari 2024 getekend.

Voorgaande stukken worden ter kennisname gedeeld als bijlage bij deze notitie.

Voorts heeft OCW aangekondigd dat de minister zo spoedig mogelijk het uittreedbesluit zal ondertekenen en dit in de *Staatscourant* zal laten publiceren. Deze publicatie is nodig voordat de minister zowel het besluit als de documentenset officieel kan inbrengen bij de individuele algemene besturen van de RHC's.

Over de inhoud van de documenten is veelvuldig contact tussen de RHC's, het Nationaal Archief en OCW, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau. Belangrijk hierin was het gesprek met de RHC-voorzitters en de Directeur Generaal van OCW op 17 oktober 2025. Besproken thema's zijn onder andere: afdwingbaarheid van het bestuursconvenant, vraagstuk van de aanbesteding, financiële zekerheid voor de RHC's, aansprakelijkheid bij schade aan de rijkscollectie en de toekomstige relatie RHC's en OCW. Op onderdelen heeft dit geleid tot aanscherpingen van en verduidelijkingen in de teksten. Met een aantal RHC's vinden nog laatste, finale gesprekken plaats.

Het Gelders Archief gaat op basis van de Model Uittreedregeling de uittreedregeling voor het Gelders Archief opstellen. Dit kan pas definitief worden gemaakt op het moment dat er met OCW overeenstemming is over het specifieke vraagstuk van het Gelders Archief met betrekking tot het eigen pand (zie volgende paragraaf).

Vervolgens zal de uittreedregeling, samen met de andere documenten (het delegatiebesluit, de SPUK-regeling, de SPUK-beschikking en de bestuursconvenanten) als bijlage ter besluitvorming worden aangeboden aan het algemeen bestuur.

Na besluitvorming in het Algemeen Bestuur van het Gelders Archief (en bij de andere RHC's), vinden nog de volgende stappen plaats:

- Gezamenlijke ondertekening van het convenant in het geval de algemene besturen hiermee akkoord gaan (februari / maart 2026)
- Publicatie van de SPUK-regeling en van de delegatiebesluiten in de *Staatscourant* (medio 2026)
- Individuele SPUK-beschikkingen aan de RHC's (voor 1 oktober 2026)

Ad b. Actuele specifieke zaken

Het Gelders Archief is pandeigenaar. Voor de aankoop van de grond en de bouw van het pand is een lening afgesloten.² Voor het onderhoud van het pand is een MJOP (tot 2046) opgesteld en wordt jaarlijks gedoteerd aan een onderhoudsvoorziening.³

---

² Een deel van die lening is annuïtair en loopt tot en met 30 juni 2041. Een tweede deel is aflossingsvrij en loopt tot 3 oktober 2050. Op 16-4-2010 heeft het AB ingestemd met de wijze van financieren. Voor het afsluiten van deze lening heeft het AB de directeuren op 16-4-2010 – tot een maximaal bedrag aan rente en aflossing per jaar van 1,5 miljoen – gemandateerd.

³ Bij het bepalen van de hoogte van die dotatie is rekening gehouden met het feit dat aflossing en rentekosten na 2041 zo veel lager zijn, dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om de onderhoudskosten tot en met 2046 en de aflossing in 2050 te kunnen betalen, daarbij uitgaande van de lumpsum incl. bijdrage van het Rijk.

Het Rijk heeft niet de intentie om na de uittreding ook de delegatie in te trekken en acht dit ook onwaarschijnlijk. De Archiefwet biedt hiervoor wel mogelijkheden.⁴ De mogelijkheid dat de delegatie ingetrokken (of teruggebracht) kan worden levert financiële risico's op voor (de partners van) het Gelders Archief (vanwege het eigen pand).

Advies is aangevraagd bij kantoor Dirkzwager Legal & Tax. Dit advies is bijgevoegd ter informatie. Naar aanleiding van dit advies zijn er gesprekken gaande om tot overeenstemming te komen met OCW over een manier waarop financiële zekerheid voor (de partners) in de GR Gelders Archief vanwege bovenstaande kwestie kan worden geborgd. OCW heeft aangegeven 15 december als streefdatum te handteren voor afronding van de individuele uittreedregelingen.

Het kan zijn dat een eventuele oplossingsrichting ook impact heeft de lopende wijziging van de GR-tekst vanwege de gewijzigde Wgr.

Ad c. Planning van de besluitvorming over uittreding

Het is niet haalbaar gebleken nog in 2025 de stukken over de uittreding ter besluitvorming voor te leggen aan het Algemeen Bestuur. Vanwege de beoogde termijn van uittreding en de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen, is het wenselijk deze besluitvorming wel vroeg in 2026 te laten plaatsvinden. **Voorgesteld wordt om een extra vergadering in te plannen begin 2026.**

3. Afspraken uittredingsproces

Afspraken over het proces van uittreden zijn vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling, in citaat uit artikel 35⁵ GR 2016:

1. Uittreding uit de regeling kan geschieden door toezending van een daartoe strekkend besluit van de minister en de colleges.
2. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de uittreding. De uittreding gaat in op de eerste dag van het jaar volgend op dat waarin door de zorg van het dagelijks bestuur de bekendmaking van de uittreding in de Nederlandse Staatscourant is geschied.
3. De kosten van uittreding komen voor rekening van het uittredend college van burgemeester van wethouders van een gemeente of, in geval van uittreding van de minister, voor rekening van de minister.

Het Algemeen Bestuur heeft op 20 maart 2025 goedkeuring gegeven voor het doorvoeren van wijzigingen, in citaat in de GR vanwege de WGR. Deze gewijzigde GR ligt nu voor zienswijzen bij de gemeenteraden en wordt na afgifte daarvan (eventueel met aanpassingen) doorgeleid naar de gemeenteraden en het Rijk voor accordering. In deze nieuwe GR is het proces van uittreden anders beschreven. Voor de volledigheid, in citaat uit artikel 35 voorliggende gewijzigde GR:

1. Uittreding uit de regeling geschiedt door toezending van het daartoe strekkende besluit van het betreffende bestuursorgaan of de betreffende rechtspersoon. Het college van een uittredende gemeente overlegt daarbij ook het besluit tot toestemming van de raad van de gemeente.
2. Het uittredende bestuursorgaan of de uittredende rechtspersoon zendt het besluit tot uittreding aangetekend aan het algemeen bestuur. Daarbij wordt een opzegtermijn van één jaar, ingaande op 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar, in acht genomen, tenzij de deelnemers unaniem een andere opzegtermijn overeenkomen.
3. Het dagelijks bestuur inventariseert de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding, die worden vastgelegd in een door het algemeen bestuur vast te stellen uittredingsplan.
4. Uiterlijk zes maanden na het moment van uittreding stelt het algemeen bestuur het uittredingsplan vast. De daarin omschreven financiële verplichtingen zijn bindend.
5. Nadat het uittredingsplan is vastgesteld, is de het uittredende bestuursorgaan of de uittredende rechtspersoon gehouden om binnen zes maanden de daarin omschreven financiële verplichtingen aan het Gelders Archief te voldoen.

---

⁴ Namelijk a) op verzoek van een bestuursorgaan; b) bij een in gebrekestelling; of c) bij een beleidsmatige heroverweging. Zie [Archiefwet 20.. - geconsolideerde versie wetsvoorstel 04-2024](#), specifiek artikel 3.3 Intrekken besluit verantwoordelijkheidsoverdracht.

⁵ [Deze GR is actueel sinds 2016. Zie artikel 35, lid 1-3.](#)

6. In afwijking van het vierde lid wordt in het geval de minister besluit tot uittreden het uittredingsplan uiterlijk op 31 december van het jaar voorafgaande aan het jaar van uittreding vastgesteld en moet de minister binnen een half jaar na de uittreding aan zijn verplichtingen voortvloeiende uit het vijfde lid voldoen.

Het proces van uittreding is door OCW in beeld gebracht in een routekaart (zie AB-stukken 27 juni 2025).

4. Vergoeding door OCW vanwege deze transitie

OCW heeft waar opportuun voorzien in vergoedingen tot 31 december 2024. OCW heeft aangekondigd dat een uitvraag naar mogelijke kosten voor de periode 1 januari 2025 t/m 1 januari 2027 later volgt. Het Gelders Archief is voornemens om de advieskosten voor het kantoor Dirkzwager Legal & Taks voor te dragen bij OCW voor vergoeding.